

Jaarplan ZonMw

2022
Bijlagen

15 oktober 2021

Colofon

ZonMw stimuleert gezondheidsonderzoek en zorginnovatie
Vooruitgang vraagt om onderzoek en ontwikkeling. ZonMw financiert gezondheidsonderzoek én
stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis – om daarmee de zorg en gezondheid te verbeteren.

ZonMw heeft als hoofdpdrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

Auteur: redactie
Datum: 15 oktober 2021

ZonMw
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Tel. 070 349 51 11
www.zonmw.nl
5.1.2e www.zonmw.nl

Sociale media

- www.facebook.com/zonmwNL
- www.twitter.com/zonmw
- www.linkedin.com/company/zonmw
- www.youtube.com/ZonMwTV

Inhoud

Plannen per cluster.....	4
Doelmatigheidsonderzoek.....	4
Fundamenteel Onderzoek.....	6
Gehandicapten en Chronisch Zieken.....	9
Geneesmiddelen.....	11
Geestelijke gezondheid (GGZ).....	14
Gezondheidsbescherming.....	16
Jeugd.....	18
Kwaliteit van Zorg.....	21
Life Sciences & Health.....	24
Ouderen.....	26
Preventie.....	28
Palliatieve zorg.....	31
Sport en bewegen.....	33
Translationeel Onderzoek.....	36
Plannen losse programma's.....	39
Evaluatie Regelgeving.....	39
Ethiek en Gezondheid.....	39
Gender en Gezondheid en NWA Economische veerkracht van vrouwen.....	40
Topspecialistische Zorg en Onderzoek (TZO).....	42
Zingeving en geestelijke verzorging.....	43

Plannen per cluster

Doelmatigheidsonderzoek

Als cluster Doelmatigheidsonderzoek (DO) stellen we de vraag welke behandeling (het meest) effectief is en tegen welke kosten. Onze programma's stimuleren ontwikkeling en verspreiding van maatschappelijk relevante en kwalitatief hoogstaande wetenschappelijke kennis over de doelmatigheid van innovatieve en bestaande (niet-farmacologische) zorginterventies en van hulpmiddelenzorg in de thuissituatie en (door)ontwikkeling van kennis op het gebied van HTA-methodologie.

Te behalen resultaten in 2022

- Er worden kwalitatief betere aanvragen ingediend binnen de programma's van DO. Hiertoe past het [programma DO 2022-2026](#), met advies vanuit de [commissie EEK](#) de subsidieoproepen optimaal aan, en kent het [programma Goed Gebruik Hulpmiddelenzorg thuis \(GGH\)](#) drie [Academische werkplaatsen](#) en zes [Fellowships](#) toe. Het [programma HTA methodologie 2021-2024](#) draagt middels ontwikkeling van een [lerende handreiking](#) op het onderwerp passend onderzoek bij aan scholing- en training bij relevante partijen.
- Informatie op projectniveau verzamelen we systematisch en maken we beter toegankelijk, om zo de wetenschappelijke en maatschappelijke opbrengsten van programma's inzichtelijk(er) te maken voor partijen die samenwerken in de kenniscyclus. Projecten ingediend na 2018 nemen we op in de 'monitor DO' om onder andere VWS beter te informeren.
- De meest relevante onderzoeksprojecten worden ingediend. De Commissie DO onderzoekt in afstemming met het Zorginstituut Nederland (ZIN) en het [programma Zorgevaluatie & Gepast Gebruik \(ZE&GG\)](#) hoe we kunnen stimuleren dat het programma DO de meest maatschappelijk relevante doelmatigheidsvragen beantwoordt. Voor het programma HTA methodologie brengen we in nauwe samenwerking met ZIN kennisbehoeften van gebruikers in kaart en hebben commissieleden zitting in zowel de HTA beoordelingscommissie als in de EEK. We delen de ambitie van ZE&GG 'de bewezen beste zorg voor iedereen' door in nauwe afstemming en samenwerking met ZE&GG een subsidieronde op te zetten voor kennisvragen op de ZE&GG-kennisagenda. Samen met ZIN ontwikkelen we voor de [Subsidieregeling Veelbelovende zorg](#) (Vezo) een strategie om projectgroepen die zich richten op de meest veelbelovende geneeskundige behandelingen, geneesmiddelen of hulpmiddelen, in kaart te brengen én te bereiken.
- Verbetering en versnelling van uitvoerprojecten. Om gehonoreerde projecten tijdig te laten starten en volgens planning te laten verlopen, zetten we in op realistisch uitvoerbare projectvoorstellen en op intensieve monitoring. ZE&GG hanteert twee voortgangsmomenten per jaar en stimuleert gebruik van de [Inclusiemonitor](#) en de [Veldnorm](#). Geleerde lessen uit de [inclusieversnellers](#) halen we op samen met ZE&GG; effectieve acties voor het bespoedigen van inclusies delen we met het veld voor toepassing bij andere projecten. Voor Vezo brengen we in kaart waar versnelling mogelijk is en hoe Vezo optimaal aansluit op relevante ZonMw-programma's om projectresultaten door te geleiden. Clusterbreed delen we geleerde lessen vanuit programma's.
- Samen met veldpartijen werken we aan de kwaliteits- en kenniscyclus. We werken aan het beter in beweging krijgen van de cyclus door met [koppelingen](#) zichtbaar te maken hoe DO-projecten aansluiten op kennisagenda's [en richtlijnen](#), en door doelmatigheidskennis sneller door te geleiden naar professionele richtlijnen voor duiding (onder andere met 'benen op tafel-sessies' met projectbetrokkenen, Kennisinstituut van de Federatie Medisch Specialisten (KI/FMS) en relevante wetenschappelijke verenigingen); in nauwe samenwerking met het Versnellingsprogramma duiden we wat geïnitieerd is binnen ZE&GG.

Signaleren

Als cluster DO signaleren en agenderen we actuele maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen op het terrein van kwaliteit en betaalbaarheid van zorg en zetten we in op ontwikkeling en toepassing van maatschappelijk relevante doelmatigheidskennis. We focussen op onderwerpen waar de meeste doelmatigheidswinst te behalen is, en op praktijkgerichtheid (dat wil zeggen

relevantie voor patiënt, zorgpraktijk en beleid) en implementeerbaarheid. In de programmering maken we gebruik van kennisagenda's van beleids- en veldpartijen en zetten we met het oog op draagvlak en eigenaarschap in op samenwerking tussen relevante stakeholders in alle programmeerfasen.

We signaleren dat er een opgave ligt voor veldpartijen bij implementatie van doelmatigheidskennis in de zorgpraktijk en GGH signaleert dat doelmatigheidsonderzoek in het hulpmiddelenveld nog in ontwikkeling is. Via Academische werkplaatsen en fellowships stimuleren we de ontwikkeling van de GGH onderzoeks- en implementatie-infrastructuur.

Het programma HTA methodologie gebruikt de resultaten van de gapanalyse om te zorgen dat met de subsidies de meest urgente kennisvragen over methoden, analysetechnieken en uitkomstmaten worden beantwoord. De lerende handreiking geeft inzicht in beschikbaarheid en passendheid van methodologieën en uitkomstmaten voor het verzamelen van passende bewijslast.

Programmeren en financieren

Kennisplatforms

We verkennen met VWS voor de kennisagenda Juiste Zorg Op de Juiste Plek (JZOJP) of we nadere uitwerking van een van de aanbevelingen rakend aan het onderwerp 'doelmatige organisatie van zorg' via samenwerking met het Kennisplatform JZOJP kunnen beleggen bij ons cluster DO.

Als het thema van de toegekende aanvragen binnen het programma GGH (zoals academische werkplaatsen, fellowships of onderzoeksprojecten) aansluit bij een van de bestaande platforms en/of kwaliteitsstandaarden (onder andere stoma, bloed-glucosemeting, continëntie, prothese, compressie), dan stimuleren we samenwerking met Vilans Kennisgemeenschap Hulpmiddelenzorg.

Om te bereiken dat de juiste vragen op kennisagenda's komen dienen we het proces waarin deze tot stand komen met alle relevante partijen te optimaliseren op basis van geleerde lessen vanuit het perspectief van ZonMw die we bespreken met de betrokken HLA-partijen.

Gerichte rondes bieden beleidspartijen de mogelijkheid om beleidsurgente doelmatigheidsvragen te agenderen. Met ZIN verkennen we of deze ruimte bruikbaar is voor de in ontwikkeling zijnde ZIN-agenda.

We continueren de goede samenwerking met onder andere ZIN, Patiëntenfederatie Nederland (PFN), de FMS en het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG). Samen met de PFN optimaliseren we de rol van patiënten bij subsidieaanvragen, de uitvoering van onderzoek en implementatie van kennis in de zorgpraktijk. Bij GGH doen we dit specifiek om de positie van hulpmiddele gebruikers bij onderzoek te versterken.

Kaders NWO

Publicaties die voortkomen uit wetenschappelijk onderzoek dat geheel of gedeeltelijk door ZonMw gesubsidieerd is, dienen Open Access beschikbaar te komen. We hebben aandacht voor de samenstelling van projectgroepen, zodat alle relevante expertise is betrokken. Waar relevant werken we over de grenzen van disciplines en domeinen heen. We bevorderen een gezonde onderzoekscultuur, in aanvulling op het lopende traject Anders Erkennen en Waarderen. De nieuwe manier van talent erkennen en waarderen passen we op dit moment toe in Fellowships GGH, waarbij we behalve naar wetenschappelijke kwaliteit van de kandidaten ook kijken naar de maatschappelijke betrokkenheid, inzet en bijdragen aan het onderwerp GGH en naar indicaties van overige academische activiteiten, inclusief bijdragen aan Open Science, onderwijs en de verbinding daarvan met wetenschap. Binnen de GGH academische werkplaatsen staat effectief gebruik van kennis door co-design en co-creatie centraal.

Een nadere focus op samenwerking tussen partijen ('team science') is een belangrijk aandachtspunt voor ons cluster DO. We dragen hieraan bij in het programma BeNeFIT, waarin we samen met het programma Goed Gebruik Geneesmiddelen en het Belgische Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE) een oproep doen voor voorstellen van samenwerkende Nederlandse en Belgische zorginstellingen. In plaats van de projectleider staat hierin de projectgroep centraal.

Impact versterken

Als kennispartner dragen we bij aan verbetering van toegang tot gepast gebruik en betaalbaarheid van zorg. We stimuleren verspreiding, vertaling van doelmatigheidskennis naar bruikbare producten en benutting in beleid, onderzoek, onderwijs en praktijk. Uitkomsten stellen beleidsmakers in staat om afgewogen keuzes te maken en beleid goed te onderbouwen. Voor het veld betekent het dat resultaten zo snel mogelijk beschikbaar komen in toegankelijke en bruikbare vorm en betekenis hebben voor de praktijk. Alle programma's stimuleren nadrukkelijk (vroegtijdige aandacht voor) implementatie in termen van kennisbenutting, te beginnen met explicietere aandacht voor

implementatie in projectaanvragen. We ondersteunen ZE&GG om resultaten uit onze projecten versneld door veldpartijen te laten duiden en implementeren. We verkennen de mogelijkheid om de implementatie-infrastructuur te versterken door implementatiefellows op te leiden. Voor het programma HTA methodologie spant ZIN zich in om de handreiking en andere resultaten uit het programma bruikbaar te maken voor pakketbeheer, door te onderzoeken hoe de verkregen informatie kan bijdragen aan de standaardisatie van methoden, analysetechnieken en uitkomstmaten en het geschikt maken hiervan voor bijvoorbeeld opname in de richtlijn(en) voor HTA van ZIN.

Programma's

Programmanaam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/extern
DoelmatigheidsOnderzoek (DO)	Sinds 1999	5.1.2e 1.2e	VWS: 5.1.2e (Z)
Goed Gebruik Hulpmiddelenzorg (GGH)	Sinds 2017	5.1.2e	VWS: 5.1.2e (GMT)
Effectiviteit van epilepsiehonden	2016-2022	5.1.2e	VWS: 5.1.2e (GMT)
Regeling veelbelovende zorg	2019-2023	5.1.2e	VWS: 5.1.2e (Z)
Subsidiering fysio trajecten	2019-2021	5.1.2e	VWS: 5.1.2e (Z)
Evaluatieonderzoek voor Zorgevaluatie en Gepast Gebruik (ZE&GG)	2019-2025	5.1.2e	VWS: 5.1.2e (Z)
HTA methodologie	2021-2024	5.1.2e	VWS: 5.1.2e (Z)

Fundamenteel Onderzoek

Veel verbeteringen in de gezondheidszorg zijn ondenkbaar zonder vrij en fundamenteel onderzoek. Daar zijn talentvolle wetenschappers voor nodig die – gedreven door nieuwsgierigheid – met elkaar zoeken naar wat nu nog onmogelijk lijkt.

Te behalen resultaten in 2022

- Een doorstart van het programma Onderzoek naar Onderzoek realiseren.
- Bijdragen aan de heroriëntatie van de NWO Talentlijn.
- Bijdragen aan de kwaliteit en transparantie van onderzoek door het narratieve CV verder in te voeren en beoordelaars hierin verder mee te nemen en te trainen.

Signaleren

We onderhouden intensieve contacten met onze stakeholders en signaleren hierdoor ontwikkelingen in het (bio-medische) wetenschappelijke onderzoeksveld. Dit vertalen we naar onze programma's. Hiermee stimuleren we het veld om enerzijds de kwaliteit van het onderzoek te verbeteren en het talent van onderzoekers de ruimte te bieden, en anderzijds onze programmering aan te passen aan de huidige behoeftes. Een aantal voorbeelden voor 2022:

- **Onderzoek naar onderzoek** om de wetenschap zelf te bestuderen: We zijn in gesprek met partners om een vervolg op de programma's Bevorderen van Verantwoorde Onderzoekspraktijken en Replicatiestudies te realiseren.
- Een pilot onderzoek naar voorwaarden voor **transparantie en kwaliteit van proefdieronderzoek**, zoals preregistratie en het volgen van publicatierichtlijnen.
- Naar aanleiding van de aan de minister van LNV aangeboden Verkenning Proefdiervrije Innovaties stellen wij samen met het veld een **Kennisagenda Proefdiervrije Innovaties** op.
- **Heroriëntatie Talentprogramma**: samen met NWO gaan we in gesprek met het veld via een consultatiebijeenkomst. Het doel is een inventarisatie van behoeften en ideeën voor vernieuwing van het Talentprogramma.

Programmeren en financieren

In 2022 voeren we vernieuwingen door in de wetenschappelijke beoordelingen binnen onze programma's. Wetenschappers worden daarin in uiteenlopende activiteiten erkend en gewaardeerd, er is ruimte voor diverse carrièrepaden, *team science*, leiderschap en *open science*.

Vrij en fundamenteel onderzoek

In de programma's in de kernthema's stimuleren we vrij, fundamenteel en risicovol onderzoek buiten de gebaande paden. Hierbij hebben we aandacht voor multi- en interdisciplinair onderzoek in heterogeen samengestelde teams via *team science*. We komen op voor het belang van fundamenteel, door nieuwsgierigheid gedreven en vernieuwend onderzoek en werken hiervoor samen met andere NWO-domeinen op het terrein van de Open Competitie.

Ook is in de [ZonMw Open Competitie](#) in 2022 behalve voor de verdere doorvoering van het narratief CV meer aandacht voor de kwaliteit van methodologie, kennisbenutting en participatie. Bij alle onderwerpen staat een goede afstemming en samenwerking met de diverse NWO-domeinen centraal. Het *high risk, high gain* programma [Off Road](#) daagt in 2022 opnieuw jonge onderzoekers uit om met *out-of-the-box* ideeën te komen in een nieuwe ronde met wederom een bijdrage van het cluster Ouderen in het programma Memorabel.

ZonMw is partner in de financiering (via het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen OCW) van het [Oncode Institute](#). In samenspraak met alle stakeholders verkent ZonMw mogelijkheden voor een vervolffinanciering van Oncode Institute na 2022.

Het programma [Zwaartekracht](#) geeft ruim aandacht voor *team science*, diverse carrièrepaden, leiderschap en *open science*. ZonMw is namens NWO het coördinerende domein in de uitvoering van dit wetenschapsbrede programma. Naar verwachting start na de zomer van 2022 een nieuwe ronde.

Talent

De NWO-talentedlijn – [Rubicon](#), [Veni](#), [Vidi](#) en [Vici](#) - is persoonsgebonden en stelt talentvolle, creatieve onderzoekers in staat innovatief onderzoek te doen. In 2022 gaan we verder met de ingezette veranderingen rondom diverse waardering van talent en het narratief CV. Het meenemen van beoordelaars en onderzoekers rondom de ingezette veranderingen is een belangrijk aandachtspunt. In 2022 zullen de toekenningen van de tweede ronde van het vernieuwende programma [Klinische Fellows](#) worden bekendgemaakt. Binnen dit programma werken we samen met clusters zoals Doelmatigheid en we hebben ook een geslotenbeurzensamenwerking met de Hartstichting. Hiermee creëren we (clusteroverstijgende) samenwerking, kunnen we anders programmeren door input van diverse disciplines en zorgen we voor een goede verbinding in de kenniscyclus.

Reflecteren op de relatie tussen wetenschap en maatschappij

In 2022 maken we een doorstart met het BVO ([Bevorderen Verantwoorde Onderzoekspraktijken](#)) vervolgprogramma [Onderzoek naar Onderzoek](#). Hiervoor zetten we ons in om met NWO en andere partners een gezamenlijk programma te ontwikkelen en te financieren. Hierin kan bijvoorbeeld ook het programma [Replicatiestudies](#) een vervolg krijgen.

Het programma [Meer Kennis met Minder Dieren \(MKMD\)](#) stimuleert de ontwikkeling en toepassing van proefdiervrije innovaties. Het programma ondersteunt het door de minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) ingezette beleid om de transitie naar proefdiervrij onderzoek ([TPI](#)) mogelijk te maken. Met de tweede oproep [Create2Solve](#) zetten we opnieuw in op twee actuele 'Challenges', dit keer niet alleen uit het bedrijfsleven maar ook van regelgevende instanties en/of universiteiten. Het doel hiervan is om concrete proefdiervrije innovaties tot toepassing in de praktijk te brengen. ZonMw is ook in nauwe samenwerking met verschillende NWO-domeinen trekker van het [NWA-programma 'Veiligheidsbeoordeling via proefdiervrije modellen'](#). Multidisciplinaire consortia worden hierin opgeroepen een bijdrage te leveren aan de acceptatie en implementatie van proefdiervrije modellen in wet- en regelgeving.

Klinische Fellows, MKMD, Off Road en het Oncode Institute worden (deels) bekostigd met middelen van NWO en VWS. Om een uniforme werkwijze te garanderen, zijn bij deze programma's de ZonMw-subsidieregelingen van toepassing.

Impact versterken

We zijn actief in op de doorgeleiding van resultaten binnen de kennis- en innovatiecyclus.

Dit door 1) toegankelijke en gebruikersgerichte communicatie; 2) deelname aan het ZonMw-project 'Doorgeleiding van kennis', waarin ook meer ruimte is voor marktgerichte en valorisatiegerichte impact; en 3) door implementatie van het NWO-kennisbenuttingsbeleid. Voorbeelden:

- Binnen ZonMw is veel kennis over impact versterken. Met communicatie willen we onderzoekers, bedrijven en beleidsmakers faciliteren bij het creëren van impact. Dat doen wij met toegankelijke en gebruikersgerichte communicatie over impactmogelijkheden en inspirerende, mooie voorbeelden. Daarnaast zullen we resultaten van onderzoek en onderzoekers uitlichten als voorbeelden van fundamenteel en vrij onderzoek als een essentiële schakel in de kennis- en innovatiecyclus.
- In het kader van het ZonMw-beleidsplan is een project gestart over doorgeleiding van kennis. In dat kader ontwikkelen we concrete activiteiten zoals doorgeleidingsgerichte advisering, projectleidersworkshops over het maken van impactplannen en de toepassing van stimuleringsinstrumenten. Samen met experts en relevante partijen gaan we vanuit MKMD een routekaart maken die de stappen voor goedkeuring van een proefdiervrij model in bijvoorbeeld veiligheidsbeoordeling uitlegt.
- In 2022 voeren we in samenwerking met NWO in de Talentenlijn de impact outlook benadering in om doorgeleiding te stimuleren. Tegelijkertijd houden we in verwante programma's een pilot met de nieuwe instrumenten Impact Scout en Impact Explorer met hetzelfde doel.

Programma's

Programmaanaam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/extern
Bevorderen van Verantwoorde Onderzoekspraktijken (BVO)	2016 – 2024	5.1.2e	5.1.2e MEVA, VWS) 5.1.2e (NWO), 5.1.2e (NFU, SGF, 5.1.2e (SIA)
Elektromagnetische Velden & Gezondheid (EMV&G)	2006 – 2022	5.1.2e	5.1.2e (min. IenW), Kennisplatform EMV
Investerings Middelgroot*	Vanaf 2000	5.1.2e	5.1.2e (NWO)
Klinische Fellows	Vanaf 2000		NWO
Meer Kennis met Minder Dieren (MKMD)	2011 – 2024	5.1.2e	5.1.2e (LNV), 5.1.2e (St. Proefdiervrij), NWO
NWA Proefdiervrije modellen	Vanaf 2020		5.1.2e (NWO)
Off Road	Vanaf 2015		NWO
Oncode	2017 – 2022	5.1.2e	5.1.2e dir. GMT, VWS)
Replicatiestudies	2017 – 2022		5.1.2e (NWO)
Rubicon	Vanaf 2017		5.1.2e (NWO)
TOP-subsidies*	2005 – 2018	5.1.2e	NWO
Veni	Vanaf 2001		5.1.2e (NWO)
Vidi	Vanaf 2001	5.1.2e	5.1.2e (NWO)
Vici	Vanaf 2001	5.1.2e	5.1.2e (NWO)

Wetenschappelijke Infrastructuur: nationale consortia (voorheen NWO-Groot)	Vanaf 2021	5.1.2e	5.1.2e (NWO)
ZonMw Open Competitie	Vanaf 2019	5.1.2e	NWO
Zwaartekracht	Vanaf 2012	5.1.2e	NWO

* Alleen nog monitoring

Gehandicapten en Chronisch Zieken

Het cluster Gehandicapten en Chronisch Zieken (GCZ) wil dat mensen met een beperking, chronische ziekte of psychische kwetsbaarheid regie voeren over hun eigen leven en zonder (on)zichtbare drempels deel kunnen nemen aan de samenleving. Wij dragen daar aan bij met de ontwikkeling, verspreiding en toepassing van wetenschappelijke en praktijkgerichte kennis.

Te behalen resultaten in 2022

- Op dit moment inventariseren we welke ZonMw-programma's en projecten zich richten op mensen met een beperking of chronische ziekte. Deze inventarisatie vormt in 2022 het startpunt voor het opstellen van een plan waarin we concreet afspreken hoe we intern gaan samenwerken rond deze doelgroep.
- We willen graag de verbinding tussen het onderwijs en de langdurige zorg verstevigen. Eind 2022 leveren we in samenwerking met andere clusters een plan op waarin staat hoe ZonMw wil bijdragen aan deze ambitie.
- In 2022 willen we de al bestaande samenwerking met het Kennisplein Gehandicaptensector verstevigen en verbreden naar andere ZonMw-programma's, om te beginnen met die van het cluster zelf.
- De aanbevelingen van de kwartiermaker ervaringsdeskundigheid zijn verwerkt in een integrale notitie voor het ZonMw-bestuur. Hierin komt zowel de brede interne aanpak van participatie en ervaringsdeskundigheid als de samenwerking met externe organisaties aan bod. Op dit moment werken we een aantal voorstellen voor vervolgacties verder uit. In 2022 starten we met de interne en (deels) externe uitwerking en uitvoering van deze voorstellen.
- In lijn met de notitie over ervaringsdeskundigheid willen we volgend jaar in samenwerking met de directie PZO een bijeenkomst organiseren over patiëntenparticipatie. Hier nodigen we onze accounthouders van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) voor uit. Tijdens de bijeenkomst gaan we in gesprek over de vormgeving van participatie binnen onze programma's en onze tot nu toe geleerde lessen.

Signaleren

Interne verbindingen

In 2022 zetten we de interne inhoudelijke samenwerking met relevante clusters voort en breiden we deze uit. Dit gebeurt in 2022 onder andere rond het sociaal domein, maar ook tussen de programma's ME/CVS, COVID-19, Q-koorts en Lyme. Bij het programma Kennisnetwerken Specifieke Doelgroepen (KSD) leveren we een concreet plan op waarin staat beschreven hoe we met andere ZonMw-programma's samenwerken. Een soortgelijk plan volgt op verzoek van het ministerie van VWS ook voor programma's die zich bezighouden met langdurige zorg.

Signaleren

Het programma KSD levert in 2022 een kennisagenda op. Hierin staat welke problemen er spelen in de zorgverlening aan mensen met een ziekte die niet veel voorkomt, maar wel veel en complexe zorg vraagt. Ook gaan we met onze stakeholders in gesprek over de resultaten uit de kennissynthese vermoeidheid, die we samen met de Samenwerkende Gezondheidsfondsen (SGF) hebben gefinancierd. De eerste gesprekken voeren we al eind 2021. Ten slotte delen we in 2022 de eerste resultaten van het programma Onbeperkt meedoen! De lessen die we daaruit leren over de implementatie van het VN-verdrag Handicap delen we actief met onze stakeholders.

Technologie

In de discussienota '[Zorg voor de Toekomst](#)' staan veel thema's die betrekking hebben op zowel de ouderen- als gehandicaptenzorg. ZonMw neemt in 2022 het initiatief om in samenwerking met het cluster Ouderen en andere interne partners de krachten te bundelen op het thema technologie. Een onderdeel hiervan is de samenwerking met externe stakeholders op het gebied van e-health. Verder stimuleren we kennisuitwisseling over technologie. Daar starten we in 2021 al mee, bijvoorbeeld met de organisatie van het congres [CareTech](#), waarbij het gebruik van technologie in de ouderen- en gehandicaptensector centraal staat. Onze bijdragen aan de [EASPD-conferentie](#) (Brussel) en het [EURECO-event](#) (Siegen) dragen bij aan internationale kennisuitwisseling over het onderwerp.

Programmeren en financieren

VN-verdrag Handicap en ervaringsdeskundigheid

De uitgangspunten van het [VN-verdrag Handicap](#) zijn leidend voor ons cluster. Ook vinden we het belangrijk dat mensen met een beperking of ziekte participeren in onze projecten en programma's. Die uitgangspunten dragen we ook extern uit. In 2022 willen we de bij ons beschikbare kennis over de implementatie van het VN-verdrag Handicap delen met relevante partijen in het veld. Een talkshow over 5 jaar VN-verdrag (november 2021) vormt het startpunt voor verschillende communicatie-activiteiten rondom de thema's inclusie, participatie en de implementatie van het VN-verdrag.

Samenwerking

Diverse programma's stellen in 2022 subsidierondes open. De subsidieronde van ME/CVS is bedoeld voor de vorming van consortia, waarin verschillende instellingen met elkaar samenwerken. Bij de ronde van Expertisefunctie Zintuiglijk Gehandicapten (ZG) dienen deelsectoren in samenwerking aanvragen in bij ZonMw.

Regionalisering

Op verzoek van het ministerie van VWS verkent het programma ME/CVS de mogelijkheid om regionale expertisecentra op te richten, die patiënten met ME/CVS in hun eigen omgeving onderzoeken en helpen. Ook de netwerkprojecten van Gewoon Bijzonder en de Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperkingen (VB) vervullen een belangrijke regionale functie in de gehandicaptenzorg. Met name de werkplaatsen halen lokaal kennisvragen op en beantwoorden deze, toegespitst op de regionale context.

Impact versterken

In 2022 gaan we verder met het intensiveren van onze impact. Zo gaan binnen diverse programma's wederom implementatierondes voor veelbelovende projecten van start. Ook voeren we volgend jaar een communicatie- en implementatieplan uit waarmee we de resultaten uit het programma Gewoon Bijzonder verder verspreiden. Bij het programma ME/CVS willen we meer impact bereiken door in te zetten op *open science*, bijvoorbeeld door data uit verschillende databanken op elkaar af te stemmen. Hierdoor kunnen onderzoekers makkelijker data met elkaar delen.

Leernetwerken

In 2022 zetten we meer in op samenwerking tussen ZonMw-projecten onderling. Het programma Voor elkaar! gaat experimenteren met leernetwerken, net als Onbeperkt meedoen! al deed en in 2022 blijft doen. Verder gaat Voor elkaar! Werken met aandoening overstijgende oproepen, waarin patiëntenorganisaties samenwerken. Dit gebeurt naar aanleiding van ons adviesrapport over impact en bereik en de reactie van VWS op dat rapport. In samenwerking met PGOsupport helpen we patiëntenorganisaties bij de uitvoering van hun project, zodat ze zo veel mogelijk impact bereiken. We blijven werken met een [Razende Reporter](#), die resultaten ophaalt en in- en extern deelt.

Samenwerking

De kennisinfrastructuur Langdurige Zorg (KILZ) verbindt intern veel ZonMw-programma's en externe stakeholders met elkaar. Denk bijvoorbeeld aan de Kenniscoalitie, de Associatie AWVB, Vilans, het Kennisplein Gehandicaptensector, de VGN, de VNG, et cetera. Door intensief met hen samen te werken, versterken we de impact van onze programma's en projecten. Zo gaan de Academische Werkplaatsen VB (Verstandelijke Beperkingen) in 2022 verder in gesprek met de Kenniscoalitie over de te leren lessen van de coronacrisis en hoe we kennisvragen uit het veld in samenhang kunnen beantwoorden. Ook is er overleg met de VGN Academy om projectresultaten uit onze programma's op

te nemen in hun e-learnings, zodat deze de weg naar de praktijk vinden. In gesprekken met Vilans wordt nadere inhoudelijke invulling gegeven aan de kennisvragen die zij eerder hebben opgehaald uit de ouderen- en gehandicaptensector. Daarin bespreken we ook hoe onze programma's deze kennisvragen kunnen beantwoorden. De Academische Werkplaatsen VB en de Kenniscoalitie spelen daarin een rol.

Kennisplatforms

Bij ME/CVS kijken we naar de mogelijkheid om een landelijk kennisplatform over de ziekte op te richten. Verder werken we samen met het Kennisplein Gehandicaptensector. Die samenwerking beperkt zich nu tot het programma Gewoon Bijzonder, maar willen we in 2022 verbreden.

Programma's

Programmanaam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/extern
Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperkingen	Structureel	5.1.2e	5.1.2e LZ
Expertisefunctie Zintuiglijk Gehandicapten	Tot 2023	5.1.2e	5.1.2e of 5.1.2e PZ
Gewoon Bijzonder InZicht	T/m 2023	5.1.2e	5.1.2e LZ
Kennisnetwerken voor Specifieke Doelgroepen	Structureel	5.1.2e	5.1.2e LZ
Onbeperkt meedoen!	Tot 2023	5.1.2e	5.1.2e DMO
Onderzoeksprogramma ME/CVS (i.o.)	Tot 2032	5.1.2e	5.1.2e PG
Participatie Voor elkaar!	Structureel	5.1.2e	n.v.t.
	Tot 2023	5.1.2e	5.1.2e PZO

Daarnaast zijn er twee door fondsen gefinancierde programma's:

- [Ille Programma Revalidatieonderzoek](#)
- [InZicht](#)

Ook is het cluster betrokken bij [EURECO](#), een Europees samenwerkingsplatform van academische onderzoekers en dienstverleners. Het doel van dit platform is het toewerken naar een inclusieve samenleving voor mensen met een beperking of chronische ziekte.

Geneesmiddelen

Binnen het cluster Geneesmiddelen voeren we het programma Goed Gebruik Geneesmiddelen (GGG) uit. GGG richt zich op het verbeteren van farmacotherapeutische zorg op het niveau van het geneesmiddel en op het gebruik van geneesmiddelen in de dagelijkse zorg. GGG is een structureel programma en loopt sinds 2012. In Q3 2022 wordt een tweede externe evaluatie over de periode van tien jaar GGG-programma gepresenteerd aan VWS.

Te behalen resultaten in 2022

- Externe programma-evaluatie tien jaar GGG.
- Voorstel programma psychedelica als medicijn in samenwerking met cluster Geestelijke Gezondheid.
- Nieuwe subsidieronde voor onderzoek met bestaande data.
- Leidende rol in een op te zetten Europese hub voor 'drug repurposing'.

Signaleren

Binnen het programma Goed Gebruik Geneesmiddelen werken we continu aan het signaleren van kennislacunes in de geneesmiddelenzorg en het daadwerkelijk doorgeleiden van effectieve interventies tot bij de patiënt. De GGG-raad, met daarin de belangrijkste stakeholders van het programma, speelt hierin een leidende rol. Daarnaast is in het programma budget gealloceerd dat VWS kan inzetten voor beleidsurgente onderwerpen. We zetten in 2022 op het gebied van kennislacunes meer onderzoek uit naar de effectiviteit van medicinale cannabis en werken we aan een onderzoeksprogramma voor onderzoek naar psychedelica als medicijn. We zetten een nieuwe subsidieronde op voor onderzoek met bestaande data. Bovendien krijgen de proeftuinen voor therapietrouw-interventies in 2022, die voortkomen uit een door de raad en de GGG-evaluatie in 2017 concreet gesignaleerde kennislacune, een vervolg.

Programmeren en financieren

Het GGG-programma financiert projecten die zich onder andere richten op onderzoeksvragen rondom onder- en overbehandeling, start-stop criteria, oude middelen voor nieuwe indicaties, therapie op maat, therapietrouw, doelmatige inzet van (dure) geneesmiddelen, voorspellende diagnostiek, gebruik van geneesmiddelen bij bijzondere groepen zoals kinderen, ouderen en zwangeren, en gepast gebruik van antibiotica.

Reguliere GGG-subsidierondes

Deze subsidierondes zijn jaarlijks terugkerend en krijgen ook in 2022 een vervolg:

1. Open Ronde

De Open Rondes vormen de basis van het programma en bieden ruimte voor onderzoek dat vanuit de gehele breedte van het zorgveld concrete resultaten oplevert die de farmacotherapeutische zorg in de praktijk optimaliseert. Hierbij maken we gebruik van de verschillende kennisagenda's.

2. Drug Rediscovery

In de Drug Rediscovery Rondes gaat het specifiek om onderzoek naar de effectiviteit en/of dosisoptimalisatie van een veelbelovende toepassing van een bestaand geneesmiddel (niet onder patent) bij een indicatie waarvoor het middel (nog) niet is geregistreerd.

3. Stimulering Toepassing In de Praktijk (STIP)

De STIP Ronde richt zich op implementatieprojecten die een breed ervaren probleem uit de praktijk – vaak vanuit samenwerking tussen verschillende zorgverleners in de keten betrokken bij de zorg voor de individuele patiënt – aanpakken. De STIP Therapietrouw Proeftuinen Ronde 2 richt zich specifiek op de implementatie van therapietrouwinterventies.

4. Grote Trials

In de Grote Trials Rondes is budget beschikbaar dat specifiek bedoeld is voor een beperkt aantal grote multicenterstudies die op hoog evidence-niveau uitsluitel kunnen geven over een doelmatigheidsprobleem in de toepassing van geneesmiddelen in de praktijk.

5. Complexe Interventies

In Complexe Interventies Ronde 3 staat een complexe interventie rondom geneesmiddelengebruik centraal; dat wil zeggen een multifactoriële interventie die uit meerdere op elkaar ingrijpende componenten bestaat en waarbij diverse disciplines/zorgverleners bij de interventie betrokken zijn. De focus hierbij ligt op samenwerking tussen de verschillende zorgverleners, bij voorkeur werkzaam in verschillende settings van het zorglandschap, die betrokken zijn bij de individuele patiënt.

* [Lees meer over bovenstaande rondes en de gehonoreerde projecten](#)

Overige GGG-subsidierondes

1. Medicinale Cannabis

Het ministerie van VWS heeft het GGG-programma de opdracht gegeven onderzoek te financieren met als doel dat er meer kennis komt over de effectiviteit van medicinale cannabis bij kinderen met therapieresistente epilepsie, al dan niet in combinatie met reguliere therapie. De ronde is opengesteld in juli 2021 en zal leiden tot een toekenning in Q1 2022. Het totale beschikbare subsidiebudget in deze ronde bedraagt 1,4 miljoen euro.

[*Lees meer over de ronde Medicinale Cannabis](#)

2. Implementatie Ronde

Onderzoeksprojecten binnen het GGG-programma leveren veel nieuwe kennis op. Deze nieuwe kennis verspreidt zich echter niet vanzelf naar de werkvloer. De nieuwe subsidieronde 'Implementatie en opschaling van kennis van het programma Goed Gebruik Geneesmiddelen in de praktijk' richt zich op het implementeren van kennis van afgeronde GGG-projecten met als doel structurele inbedding in de praktijk op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Deze ronde is opengesteld in juli 2021 en leidt tot toekenningen in Q4 2022. Het totale beschikbare subsidiebudget in deze ronde bedraagt 1 miljoen euro.

3. Belgium-Netherlands Funding of International Trials (BeNeFIT)

Transnationale subsidieronde in samenwerking met het programma DoelmatigheidsOnderzoek en het Belgische Federaal Kenniscentrum voor Gezondheidszorg (KCE). De ronde richt zich op 'comparatieve effectiveness'-studies met de focus op kosteneffectiviteit, waarbij het gaat om de vergelijking van bestaande interventies binnen de kaders van 'pakketwaardige zorg'.

[* Lees meer over BeNeFIT Rondes](#)

4. Patiëntenregistraties

De 'lessons learned' van de afgeronde registratieprojecten worden ingebracht bij het initiatief [Regie op Registers van Zorginstituut Nederland](#) gericht op een kader voor het registreren (en rapporteren) van gegevens over het gebruik van dure geneesmiddelen in de praktijk, inclusief de klinische en relevante uitkomsten van de behandeling voor de patiënt. Deze registers kunnen artsen en patiënten ook tijdig van betere informatie voorzien, zodat een behandeling meer persoonlijk en gericht kan worden gegeven. Uiteindelijk zal de registratie van dure geneesmiddelen moeten leiden tot de beste zorg voor de beste prijs. Zo kan behandeling met dure, innovatieve geneesmiddelen tijdig worden gestart bij de juiste patiënten, en dan alleen bij die patiënten bij wie de behandeling echt werkt.

[* Lees meer over de patiëntenregistraties](#)

Impact versterken

Binnen het programma Goed Gebruik Geneesmiddelen werken we voortdurend aan de vertaling en benutting van nieuwe kennis in beleid, onderzoek, onderwijs en/of praktijk. Kennis met impact, die de geneesmiddelenzorg en het geneesmiddelengebruik voor en door patiënten verbetert: daar is het GGG-programma op gericht.

Het GGG-impactplan, gericht op het versterken van kennisbenutting vanaf de start van de subsidierondes en het zichtbaar maken van de impact van het programma en de projecten, heeft sinds 2019 een flinke impuls gegeven aan dit thema van het beleidsplan.

Zo stimuleren we kennisbenutting via een nieuwe subsidieronde voor de implementatie en opschaling van GGG-projectresultaten op nationaal, regionaal en lokaal niveau, via de proeftuinen therapietrouwinterventies en via toekenning van VIMP's (doorlopend proces).

Projectresultaten bundelen we in 2022 waar mogelijk, we verspreiden ze onverminderd en brengen ze actief onder de aandacht via diverse mediakanalen van de doelgroepen, via de nieuwsbrief Geneesmiddelen (ruim vijftienduizend abonnees) en het jaarlijkse GGG-congres (ruim zeshonderd deelnemers).

Bovendien hebben we naar aanleiding van het GGG-impactplan activiteiten ondernomen om de impact van het programma te versterken. In 2022 evalueren we of deze activiteiten hun doel bereiken (onder andere een nieuwe VIMP-strategie, aangescherpte oproep teksten van de diverse GGG-rondes, een themawebinar voor projectleiders, aanvullende commissieleden met implementatie-expertise). Daarnaast continueren we de samenwerking met het programma Doelmatigheidsonderzoek (DO). Zo hebben we samen met DO koppelingen gemaakt tussen GGG-projecten en de richtlijnendatabase van de Federatie Medisch Specialisten. Dat maakt een soepelere en snellere opname van projectresultaten in richtlijnen mogelijk. In 2022 updaten we deze koppelingen. Daarnaast verkennen we of we in 2022 samen kunnen optrekken in de financiering van implementatiefellows die implementatie van projectresultaten in het veld kunnen begeleiden en die de GGG-programmacommissies kunnen ondersteunen en adviseren.

De externe evaluatie van het programma, op te leveren in juni 2022, zal de impact van het programma in kaart brengen, deze zichtbaar maken en aanbevelingen opleveren voor een verdere versterking van de impact van het programma.

Stakeholders

De belangrijkste stakeholders (patiënten, verpleegkundigen, apothekers, huisartsen, medisch specialisten, (generieke en innovatieve) farmaceutische bedrijven en zorgverzekeraars) zijn vertegenwoordigd in de GGG-raad die inhoudelijk en strategisch sturing geeft aan het GGG-programma en een belangrijke rol speelt in de implementatie van de resultaten van GGG-projecten.

Programma's

Programmanaam	Looptijd	Contactpersonen ZonMw	Contactpersoon VWS/extern
GGG-programma algemeen	2012- 2023	5.1.2e	5.1.2e -
Open Ronde		5.1.2e	5.1.2e (GMT)
Complexe Interventies		5.1.2e -	
Rediscovery		5.1.2e	
Grote Trials		5.1.2e	
Personalised Medicine		5.1.2e	
BeNeFIT		5.1.2e	
STIP			
Implementatieronde		5.1.2e	
Topdown			
Medicinale cannabis			
Patiëntenregistraties		5.1.2e	

Link naar geneesmiddelenpagina: <https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/geneesmiddelen/>

Geestelijke gezondheid (GGZ)

Psychische problemen en hersenziektes komen voor bij jong en oud en kunnen een enorme impact hebben. Met isolement, schulden, dakloosheid en andere levensproblemen kan dat leiden tot exclusie. Met onze wetenschappelijke en praktijkprogramma's dragen we als cluster GGZ bij aan een inclusieve samenleving door een betere kwaliteit en toegankelijkheid van (geestelijke) gezondheidszorg.

Te behalen resultaten in 2022

1. Met het 'Actieprogramma Grip op Onbegrip' richten we ons samen met het veld op het door ontwikkelen en verduurzamen van de bestaande structuren op het gebied van zorg en ondersteuning voor mensen met verward gedrag.
2. In onze programma's willen we ons richten op de (kennis)behoefte van veldpartijen (zorgprofessionals, cliënten, beleidsmakers). Daarom voeren we in het Onderzoeksprogramma ggz in 2021 een evaluatie uit om (tussentijdse) resultaten naar boven te halen. Op basis hiervan toetsen we in 2022 of de koers die we met het programma aanhouden nog aansluit bij het behalen van de doelen van ons programma en bij de behoefte van veldpartijen.
3. In 2022 starten nieuwe onderzoeken waarmee we hopen oplossingen te bieden voor de lange wachttijden in de ggz en waarmee we een bijdrage willen leveren aan een focus op herstel van cliënten in de ggz.

Signaleren

Input stakeholders

Meerdere programma's binnen het cluster GGZ ontlenen hun inhoud aan kennisagenda's van veldpartijen en/of aan hoofdlijnenakkoorden. Hiermee willen we aansluiten bij de kennislacunes die breed gedragen worden in het veld.

In de overleggen met stakeholders blijven we alert op mogelijke kennislacunes of verbetermogelijkheden in de toepassing van kennis. Zo zijn we naar aanleiding van een motie in de Kamer en toezegging in de Kamerbrief als cluster ggz betrokken bij gesprekken over het toepassen van zorgevaluatie en gepast gebruik in de ggz, naar het voorbeeld van de medisch-specialistische zorg. Zie hiervoor ook het clusteroverstijgende onderdeel in het jaarplan 'Zorgevaluatie en gepast gebruik'. In 2022 blijven we betrokken bij gesprekken over de vraag hoe je zorgevaluatie en gepast gebruik op een passende manier inzet in de ggz.

Al enige tijd voeren we gesprekken over het opzetten van een (tijdelijke) subsidieregeling voor afdelingen die topreferente ggz leveren. Bij topreferente ggz gaat het om patiënten met zeer ernstige en complexe vragen. De afdelingen houden zich daarnaast bezig met het ontwikkelen van innovaties en het verspreiden van kennis. ZonMw is bij de gesprekken over topreferente ggz betrokken om vanuit het perspectief van de subsidieverlener toe te lichten welke mogelijkheden er op het gebied van subsidieregelingen zijn. We gebruiken hierbij ervaringen uit het programma Topspecialistische zorg en onderzoek (zie in jaarplan programma over Topspecialistische zorg en Onderzoek). In 2022 blijft ZonMw betrokken en waar nodig ondersteunen bij de gesprekken over de uitvoering van topreferente ggz, zodat de toegankelijkheid van zorg voor patiënten met complexe vragen geborgd blijft.

Het programma Beschermd Thuis zet in 2022 in op de ontwikkeling van een kennis- en onderzoeksagenda op het gebied van beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Dit is een complex veld met veel versnippering; door de relevante partijen te betrekken bij de kennisagenda ontstaat een gedeeld beeld waarmee gericht kan worden ingezet op relevante thema's, geleerde lessen en succesvolle praktijken op zowel regionaal als landelijk niveau.

Programmeren en financieren

Regionaliseren

Voor een inclusieve samenleving is integrale, regionale samenwerking nodig die zorgt voor steun aan kwetsbaren in onze samenleving. Inclusieve samenleving betekent ook dat de toegang tot de juiste zorg op de juiste plek voor iedereen is verzekerd, met bijzondere aandacht voor mensen met chronische ziekten.

Binnen het Actieprogramma Grip op Onbegrip (AGO) zetten we in op de doorontwikkeling van regionale netwerken bestaande uit praktijk, beleid, onderzoek, onderwijs, ervaringsdeskundigen en naasten. Onderdeel hiervan is de totstandkoming van een landelijk dekkend netwerk van maximaal 20 Regionale Kenniswerkplaatsen Onbegrepen Gedrag. Op het snijvlak van zorg en veiligheid ondersteunen we daarnaast de 25 veiligheidsregio's bij de totstandkoming van 25 regionale samenwerkingsverbanden.

In 2022 wordt bekend welke subsidieaanvragen uit de subsidieronde 'Praktijkgericht onderzoek in de ggz: wachttijden in de ggz of maatschappelijk en/of persoonlijk herstel' gehonoreerd worden. Deze subsidieronde heeft het Onderzoeksprogramma ggz opengesteld, waarna samenwerking is gezocht met het 'Actieprogramma lokale initiatieven voor personen met verward gedrag'. We hopen dat de projecten die in het thema wachttijden in de ggz worden toegekend, bijdragen aan het verbeteren van de toegang tot de geestelijke gezondheidszorg. De projecten gericht op herstel gaan hopelijk de kansen benutten die de samenleving biedt om de autonomie te vergroten van personen met psychische problematiek en om deze personen meer grip te laten krijgen op het eigen leven.

Erkennen en waarderen

Onderdeel van het Onderzoeksprogramma ggz zijn de persoonsgebonden subsidierondes: de fellowships. In 2022 gaat de vierde en laatste subsidieronde voor fellowships open, waarin aandacht is voor het anders Erkennen & Waarderen van onderzoekers.

Impact versterken**Regionalisering**

De regionale kenniswerkplaatsen onbegrepen gedrag uit het Actieprogramma Grip op Onbegrip werken volgens het principe *leren door doen*. Op regionaal niveau pakken ze vraagstukken op, ondersteunen ze gemeenten, professionals en praktijkorganisaties met kennis en leiden ze resultaten via opleidingen door aan (toekomstig) professionals.

Kennisplatforms

Mentale veerbaarheid is een belangrijke thema bij het platform Preventie. Zowel OpGGz (wachttijden) als AGO (professionaliteit, regio aanbod, monitoring) dragen bij aan de JZOJP-beweging in de ggz. Het programma Grip op Onbegrip zet in 2022 in op de verdere ontwikkeling van een landelijke kennisinfrastructuur gericht op het verbinden, ontwikkelen en ontsluiten van relevante kennis die de regionale kenniswerkplaatsen ontwikkelen en delen.

Stimuleren verspreiding en implementatie van resultaten

Uit het Onderzoeksprogramma ggz komen steeds meer projectresultaten. Om meer impact te bereiken voor projecten met mooie resultaten, stellen we in 2022 de eerste verspreidings- en implementatie-impuls beschikbaar.

Het Onderzoeksprogramma ggz ontleent zijn inhoud aan het hoofdlijnenakkoord van de ggz. Prioriteiten in dit programma bepalen we op basis van input van stakeholders en al eerder verschenen kennisagenda's. Op basis van de tussentijdse evaluatie in 2021 halen we in 2022 nogmaals input op bij stakeholders om te kijken wat de prioriteiten voor de komende periode moeten zijn in het programma.

Programma's

Programma naam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/extern
Onderzoeksprogramma ggz	2016 – 2025	5.1.2e	5.1.2e 5.1.2e (CZ)
Actieprogramma Grip op onbegrip	2021 – 2025	5.1.2e	5.1.2e (CZ)
Beschermd Thuis	2019 – 2022	5.1.2e	5.1.2e (DMO)
Aanpassingsstoornissen bij (ex)kankerpatiënten	2018 – 2021	5.1.2e	5.1.2e (CZ)

Gezondheidsbescherming

Als cluster Gezondheidsbescherming dragen we met kennis uit gezondheidsonderzoek bij aan de bescherming van grote groepen mensen tegen de blootstelling aan gezondheidsrisicofactoren en daarmee aan maatschappelijke gezondheidsvraagstukken waar we in Nederland voor staan. Dit doen we met een One-Health aanpak: partijen met elkaar verbinden en kennis bundelen en duiden. Het gaat om de thema's:

- Infectieziekten/Zoönosen
- Antimicrobiële resistentie
- Voeding en gezondheid
- Klimaat en gezondheid
- Corona/COVID-19*
- Gezonde Leefomgeving*.

Te behalen resultaten in 2022

- Openstellen nieuwe subsidieronde infectieziektenbestrijding en ontwikkelen vervoliprogramma/-activiteiten naar aanleiding van rapportage expertgroep Zoönosen.

- Veldconsultatie en opzetten nieuw programma Antimicrobiële resistentie in nauwe samenwerking met onder andere zorgnetwerken. Borging van kennis en 'alignment' in nieuw partnerschap One-Health AMR.
- Commitment en structurele financiering van opdrachtgevers en stakeholders voor voedingsonderzoek, zodat Nederland haar positie en betrokkenheid bij de ontwikkelingen de komende jaren (inter)nationaal behoudt, verstevigt en kennis uit eerdere resultaten hiermee kan worden geïmplementeerd in de praktijk.
- Onze rol in het ZonMw-brede onderwerp Gezonde leefomgeving verder ontwikkelen en verstevigen door het verbinden, bundelen en duiden van kennis.

* De ZonMw-brede onderwerpen Corona/COVID-19 en Gezonde leefomgeving zijn clusteroverstijgende activiteiten waar we als cluster Gezondheidsbescherming zeer betrokken bij zijn, maar ze hebben in dit jaarplan een eigen hoofdstuk.

Signaleren

Infectieziekten

Samen met het programma Antimicrobiële resistentie organiseren we een projectleidersbijeenkomst organiseren waarin we overstijgende onderwerpen bespreken. Mogelijke onderwerpen zijn de verbindingen naar de praktijk en de haalbaarheid van de projecten.

We gaan een internationale samenwerking/actie stimuleren en mede ontwikkelen met als doel het voorkomen en/of bestrijden van uitbraken van infectieziekten.

Klimaat en gezondheid

We stemmen af met de KNAW-kennisagenda [Planetary Health om te komen tot concrete onderzoeksvragen die we opnemen in een nieuw programma](#).

Antimicrobiële resistentie

We organiseren een veldconsultatie om de volgende stappen te bepalen voor onderzoek naar bestrijding van resistentie.

Voeding en gezondheid

Als vervolg op het 'Deltaplan voedingsonderzoek' en de kennissynthese voeding chronische ziekten werken praktijkspecialisten in nauw overleg met ZonMw aan een signalement over voeding en gezondheid voor diverse ministeries.

Programmeren en financieren

Infectieziekten

In samenwerking met de programmacommissie, stakeholders en zorgprofessionals zetten we een volgende subsidieronde uit.

Klimaat en gezondheid

Op basis van de huidige kennis en in samenwerking met stakeholders uit beleid, praktijk en onderzoek maken we een voorstel voor een (vervolg)programma Klimaat en Gezondheid.

Antimicrobiële resistentie

Binnen het nieuwe programma zetten we een eerste subsidieronde uit. We faciliteren de 'scientific advisory board', waarin ZonMw partner is, in de internationale samenwerkingsactiviteiten binnen het JPI AMR. We vervullen een actieve rol in de ontwikkeling van het nieuwe partnerschap One-Health AMR.

Voeding en gezondheid

We zetten een nieuwe internationale subsidieronde uit over *Nutrition-responsiveness in the immunological interplay of chronic and infectious diseases and the potential for food-based solutions*.

Impact versterken

Infectieziekten

We stimuleren dat afgeronde projecten uit eerdere rondes hun data en kennis in verspreidings- en/of implementatietrajecten een vervolg geven (bijvoorbeeld voor onderwijs).

Klimaat en gezondheid

We inventariseren, bundelen en verspreiden bestaande kennis(producten) voor praktijk en beleid. We zijn actief betrokken in de NWA-oproep Klimaatadaptatie en Gezondheid voor verbinding en samenwerking.

Antimicrobiële resistentie

In het nieuw op te zetten programma ligt de nadruk op internationale aansluiting en regionale implementatie (via onder andere ABR-zorgnetwerken). Daarnaast is FAIR-data en metadata for machines (M4M) een standaard binnen alle nationale activiteiten om herbruik en samenwerking te stimuleren.

Voeding en gezondheid

Met de partners uit de internationale samenwerking JPI HDHL ontwikkelen we een nieuw implementatieplan op basis van de strategische onderzoeksagenda.

We organiseren een eindsymposium voor alle projecten in de internationale subsidierondes *Cofunded call Intestinal Microbiomics* en *Knowledge Hub Intestinal Microbiomics*. Dit staat in het teken van kennis delen, verbinden en implementeren.

Programma's

Programmanaam	looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/Extern
Cluster Gezondheidsbescherming		5.1.2e	-
Nationaal			
Infectieziektebestrijding en Non-alimentaire zoönosen (NAZ/IZB2)	2014-2022	5.1.2e	5.1.2e (PG)
3 ^e programma infectieziektebestrijding (IZB3)	2019-2023	5.1.2e	5.1.2e (PG)
Antibiotica Resistentie (ABR)	2016-2023	5.1.2e	5.1.2e (PG)
Klimaat en gezondheid	2019-2022	5.1.2e	5.1.2e (PG)
COVID-19	2020-2024	5.1.2e	Rudo v.d. Brink (PG)
Groene Gezonde Leefomgeving (voorbereidend programma ism RIVM)	2021-2022	5.1.2e	5.1.2e (PG)
Internationaal			
EXEDRA (JPI AMR)	2017-2021	5.1.2e	Internationaal
JPI-EC-AMR (ERANET)	2016-2020		Internationaal
HDHL (ERANET)	2016-2021		Internationaal
INTIMIC (ERANET)	2016-2021		Internationaal

Jeugd

Het cluster Jeugd investeert in onderzoek en innovaties om bij te dragen aan kennis en kunde van professionals die zich bezighouden met preventie, opvoed- en jeugdhulp voor kinderen en gezinnen. Zodat kinderen en jongeren veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien en hun talenten kunnen ontwikkelen.

Te behalen resultaten in 2022

- Voorbereiding vervolprogramma JeugdzorgPlus.
- Start nieuwe partnerschappen en uitbreiding bestaande partnerschappen Maatschappelijke Diensttijd (MDT).
- Subsidieronde cliëntgericht werken en samen beslissen over passende hulp.
- Subsidieronde voor de herziening en/of ontwikkeling van (modules van) Richtlijnen JGZ.

Signaleren

Het vormgeven van subsidierondes Jeugd doen we aan de hand van de actuele ontwikkelingen in het veld. Aan de hand van de kennis en behoefte van partijen uit beleid, onderwijs, onderzoek en praktijk en ervaringsdeskundige ouders en jongeren stellen we vast waar we met onze programmering op inzetten. In 2022 verkennen we onder andere de volgende vervolgstappen.

- Met alle partners en de opdrachtgever bespreken we de ontwikkelingen in de JGZ zijn en hoe wetenschappelijk, praktijkgericht onderzoek eraan kan bijdragen om de kwaliteit van de JGZ en de samenwerking met partners binnen het sociaal domein en jeugdveld te versterken.
- We brengen vervolgstappen voor onderzoeksprogrammering in kaart die nodig zijn voor het tegengaan van huiselijk geweld en kindermishandeling. Samen met het cluster Ouderen verkennen we mogelijkheden voor het onderbelichte thema ouderenmishandeling.

Programmeren en financieren

Kernwoorden: Regionaliseren, Kennisplatforms, Kadern NWO

In 2022 zetten we vanuit onze bestaande programma-opdrachten met subsidierondes diverse ontwikkelingen in gang.

Maatschappelijke diensttijd

Om vanuit regionale proeftuinen en partnerschappen MDT toe te werken naar een landelijk dekkend netwerk, breiden in 2022 de bestaande regionale partnerschappen uit naar andere regio's én starten nieuwe partnerschappen om bij te dragen aan verdere uitbreiding van het MDT-netwerk. Hiermee kunnen op steeds meer plekken in het land jongeren impact maken met MDT.

Innovatieprojecten in de jeugdsector

De ontwerpgerichte onderzoeken naar nieuwe innovatieve werkwijzen die waarde hebben voor de psychosociale ontwikkeling van kinderen, gaan in 2022 van start.

Richtlijnen JGZ

Op basis van de inhoudelijke prioritering (uitkomsten verwacht in voorjaar 2022) zetten we de eerste subsidierondes uit voor de herziening en ontwikkeling van (modules van) richtlijnen JGZ. We maken een start met de ontwikkeling van een database voor het modulair beheer van JGZ-richtlijnen en maken de informatie uit de richtlijnen beter toegankelijk voor gebruikers.

Cliëntgericht werken

We werken kind-, ouder- en gezinsgericht, waarbij een kind of ouder samen met een professional op zoek gaat naar een oplossing voor het probleem. We stellen een subsidieronde open om kennis te ontwikkelen om professionals en gezinnen te ondersteunen in cliëntgericht werken en in samen beslissen over passende hulp.

Effectiviteit van interventies en instrumenten

In navolging van een brede veldverkenning investeren we in kennisontwikkeling over de effectiviteit van interventies en instrumenten met als doel om bij te dragen aan kennis en kunde van professionals die zich bezighouden met preventie, opvoed- en jeugdhulp voor kinderen en gezinnen.

Jeugdzorgplus

In navolging van het programma 'Longitudinale effectmonitor JeugdzorgPlus' bereiden VWS en ZonMw een vervolg op dit programma voor dat bijdraagt aan het verbeteren van de hulp aan jongeren met complexe en meervoudige problemen.

Impact versterken

Onze projecten hebben afgelopen jaren veel opbrengsten opgeleverd die de kwaliteit van de jeugdhulp ondersteunen met als doel bij te dragen aan het bevorderen van de psychosociale ontwikkeling van kinderen en jeugdigen en de aanpak en het voorkomen van kindermishandeling. In 2022 gaan diverse projecten van start om de toepassing van resultaten en het benutten van kennis te bevorderen.

Ook zetten we sterk in op participatie van ouders en jongeren in de programma's en projecten en stimuleren we de verbinding met opleidingen voor jeugdprofessionals. Het 'leernetwerk participatief

jeugdonderzoek' gaat van start, waarbij we in samenwerking met Foundation Number 5 werken aan een lerend netwerk voor en door jongeren.

Onze communicatie- en implementatie-activiteiten dragen bij aan het vergroten van de impact van onderzoeksresultaten op de versterking van preventie, opvoed- en jeugdhulp die gericht is op het stimuleren van de psychosociale ontwikkeling van kinderen en gezinnen. We zetten hierop in voorafgaand, tijdens en bij afronding van programma's. We bundelen onze verkregen kennis en stimuleren dat opbrengsten hun weg vinden naar het jeugdveld. Via publicaties, bijeenkomsten, www.zonmw.nl/jeugd, onze maandelijkse [nieuwsbrief](#) en LinkedIn-pagina [ZonMw: jeugd](#) communiceren we alle voor de jeugdsector relevante activiteiten van ZonMw. Voor en met de regionale kenniswerkplaatsen jeugd blijven we via werkplaatsenjeugd.nl kennis delen en professionals en beleidsmakers in de jeugdsector inspireren om binnen hun regio samen te leren en verbeteren.

In onze communicatie is de behoefte van onze doelgroepen (jeugdprofessionals, onderzoekers en beleidsmakers) in de brede jeugdsector het uitgangspunt. We werken blijvend aan het versterken van ons netwerk in de jeugdsector, omdat we samen meer impact maken. Indien mogelijk pakken we communicatie en implementatie in coöcreatie op. Zo zijn we voornemens de samenwerking met Augéo in 2022 te continueren waarbij we samen een digitaal magazine maken over onderzoek naar kindermishandeling.

Ook organiseren we in 2022 weer samen met onze stakeholders NCJ, NJi, Kenniscentrum kinder- en jeugdpsychiatrie, Landelijk kenniscentrum LVB, NRO en TNO het congres Jeugd in Onderzoek.

In 2022 organiseren we daarnaast verschillende soorten bijeenkomsten om kennis te delen en te verbinden tussen projectleiders, (regionale) belanghebbenden en kennispartners. Denk aan masterclasses Jongerenparticipatie in onderzoek, symposia om bijvoorbeeld de resultaten van het programma Veilig opgroeien en Loverboys te delen, netwerk- en projectleidersbijeenkomsten, werkbezoeken en site-visits. We verkennen gezamenlijk hoe we de infrastructuur voor kennisverspreiding en implementatie kunnen versterken.

Programma's

Programmanaam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/extern
Regionale Kenniswerkplaatsen Jeugd	2020 - 2024	5.1.2e	5.1.2e 5.1.2e
Academische werkplaatsen Transformatie Jeugd	2015 - 2020		
Versterking uitvoeringspraktijk Jeugdgezondheidszorg	2015 - 2019		
Big data en kansrijke start	2019 - 2023		
Wat werkt voor de jeugd	2019 - 2025		
Effectief werken in de jeugdsector	2012 - 2019		
Richtlijnen JGZ	2019 - 2024		
Longitudinale effectmonitor JeugdzorgPlus	2011 - 2020	5.1.2e	5.1.2e
Onderzoeksprogramma Veilig Opgroeien	2016 - 2021	5.1.2e	5.1.2e
Onderzoeksprogramma Geweld hoort nergens thuis	2019 - 2024	5.1.2e	5.1.2e
Actieprogramma Maatschappelijke Diensttijd	2018 - 2023	5.1.2e	5.1.2e 5.1.2e

Kwaliteit van Zorg

Als cluster Kwaliteit van Zorg (KvZ) richten we ons op ondersteuning en versterking van zorgprofessionals en een betere organisatie van zorg. We bevorderen de benutting van wetenschappelijke kennis en onderbouwde praktijkkennis, de ontwikkeling en/of doorgeleiding naar richtlijnen en standaarden. Ons uiteindelijke doel is duurzame kwaliteitsverbetering in de zorgverlening aan patiënten.

Te behalen resultaten in 2022

- **Samenwerking tussen beroepsgroepen**
Kwaliteit van zorg vereist vaak multidisciplinaire samenwerking. Daarom is multidisciplinaire samenwerking in projecten een belangrijk aandachtspunt in onze subsidieoproepen. We stimuleren multidisciplinaire samenwerking in de zorg en in zorgonderzoek door hier specifieke projecten op te financieren, projecten met elkaar in verbinding te brengen en projectresultaten door te geleiden in andere programma's en/of beroepsgroepen of sectoren. Dit draagt bij aan de beweging van de Juiste Zorg op de Juiste Plek. In 2022 starten bijvoorbeeld projecten gericht op de samenwerking tussen huisartsen, paramedici en (wijk)verpleegkundigen.
- **Uitkomstgerichte zorg**
In 2022 zetten we in op het verder brengen en samenbrengen van de afgelopen jaren gestarte initiatieven. De voor de patiënt relevante uitkomsten dragen bij aan het bieden van de best passende zorg. Projecten onderzoeken hoe uitkomstinformatie bruikbaar wordt om beter samen te beslissen en om te leren en verbeteren. Ook onderzoeken de projecten welke financieringsmogelijkheden in de zorg bijdragen aan een flexibelere inzet. Deze vraagstukken adresseren we met name in de programma's Uitkomstgericht organiseren en betalen, Kennisvragen uitkomstgerichte zorg en het Santeon-experiment Uitkomstindicatoren. Hiervoor werken we samen met het landelijke VWS-programma en platform Uitkomstgerichte zorg.
- **Kwaliteitsbeleid en richtlijnontwikkeling**
We ondersteunen de zorgsector om toe te werken naar een duurzaam kwaliteitsbeleid. In 2022 werken we met diverse beroepsgroepen en Patiëntenfederatie Nederland toe naar de ontwikkeling en actualisering van het kwaliteitsbeleid en het toepasbaar maken en bevorderen van het gebruik van kwaliteitsinstrumenten. Diverse programma's, waaronder het programma Kwaliteitsgelden, werken aan richtlijnontwikkeling en -innovaties. Ook stimuleren we kennisontwikkeling en onderzoek op deze inhoudelijke terreinen. Daarnaast coördineren we de ZonMw-brede afstemming over richtlijnontwikkeling. Dit is een continu proces.
- **Impact met innovaties**
In onze projecten ontwikkelen wij kennis over innoverende en vernieuwende processen in de zorg. In de programma's Actieonderzoek Innovatieve Zorg en Ondersteuning Zorginstituut hebben we expliciet aandacht en ruimte voor het inspelen op actuele vraagstukken om innovaties versneld toe te kunnen (laten) passen. De gehonoreerde projecten starten in 2022, bijvoorbeeld de projecten in de subsidieronde Zorg op Afstand gericht op het opnemen van face-to-face vervangende zorg in richtlijnen (mede op basis van de ervaringen tijdens de coronapandemie).
- **Impact met leren en verbeteren**
We ondersteunen zorgprofessionals op de werkvloer om individueel en in (multidisciplinair) teamverband de kwaliteit van zorg te verbeteren. Leren en verbeteren in de eigen context zorgt uiteindelijk voor goede implementatie van actuele kennis. Deze lessen kunnen ook gebruikt worden voor opschaling en doorontwikkeling elders. Om van elkaar te leren hoe we verbeteringen overdragen, zetten we in 2022 samen met relevante stakeholders weer in op het verbeteren van organisatie van zorg, Juiste Zorg op de Juiste Plek en de veerkracht ('resilience') van zorgprofessionals en het -systeem. Dit doen we onder andere in de programma's Safety II en veiligheidsergonomie, Actieonderzoek Innovatieve Zorg en Ondersteuning Zorginstituut.

Signaleren

Samen met uiteenlopende stakeholders benoemen we relevante kennishiaten. Patiëntparticipatie is cruciaal in de hele kenniscyclus. Samen met Patiëntenfederatie Nederland of specifieke patiëntenorganisaties kijken we op welke manier we het patiëntenperspectief binnen de subsidieprocedures en projecten kunnen meenemen, om zo te komen tot gepaste zorg. We leggen in onze programma's het accent op het signaleren van kansrijke resultaten en wat ervoor nodig is om ontwikkelde kennis direct te laten bijdragen aan de beroepspraktijk en/of aan het onderwijs/deskundigheidsbevordering. Dit vraagt ook in 2022 om veldraadplegingen en warme contacten met stakeholders, monitoring van projecten en inzet van ZonMw-medewerkers op de dossiers en doorgeleiding van resultaten tussen de diverse programma's.

Programmeren en financieren

Kennisontwikkeling

Het veld levert voortdurend zelf haar kennisagenda's op. Om maatschappelijk urgente vraagstukken te adresseren, is het landelijk en regionaal ontwikkelen en toepassen van kennis van cruciaal belang. Ook in 2022 versterken we kennisontwikkeling door beroepsgroepen en onderzoekers te faciliteren in het doen van onderzoek. Deze actuele kennis is direct toepasbaar in de praktijk en bij organisatie van de zorgvraagstukken. Bij de programmering van onderzoek wordt bewaakt dat de juiste partijen betrokken zijn om in een latere fase de implementatie van resultaten te bespoedigen.

Kwaliteitsbeleid en richtlijnontwikkeling

In 2020 hebben we kaderafspraken gemaakt met de verschillende veldpartijen en zijn we gestart met de uitvoering van de projecten. In 2022 werken we aan de structurele inrichting hiervan en bouwen we verder aan het inrichten van een Leerplatform richtlijnontwikkeling. Daarnaast ondersteunen we de verpleging & verzorging, paramedische zorg en forensische geneeskunde in eigen programma's met richtlijnontwikkeling. In het programma Ondersteuning Zorginstituut ondersteunen we de zorgsector onder andere bij het ontwikkelen van patiëntversies, behandelkeuzehulpen, digitale zorg, innovaties voor richtlijnontwikkeling inclusief Juiste Zorg op de Juiste Plek en het kostenaspect.

Versterking infrastructuur

Met persoonsgebonden subsidies ondersteunen we talentvolle, hoogopgeleide verpleegkundigen in het opzetten van onderzoekslijnen en met leiderschapstrajecten bereiden we hen voor op hoogleraarposities en/of andere topposities in verplegingswetenschappelijk onderzoek. Door de kennisvragen uit de Nationale Onderzoeksagenda Huisartsgeneeskunde te beantwoorden, dragen we met het Kennisprogramma Huisartsgeneeskunde bij aan kennisontwikkeling en aan versterking van de onderzoeksinfrastructuur en breed gebruik van kennis. Om de kwaliteit van de paramedische zorg merkbaar, zichtbaar en toetsbaar te maken voor de patiënt en maatschappij, dragen we bij aan uiteenlopende initiatieven voor een duurzame kwaliteitsverbetering van de paramedische zorg. De ontwikkeling van goede infrastructuren is niet alleen bedoeld voor deze beroepsgroepen, maar zorgbreed. Ook voor de langdurige zorg zoeken we naar aansluiting met stakeholders en andere clusters binnen ZonMw.

Daarnaast zetten we sterk in op netwerkvorming om de infrastructuur in de zorg te versterken. Dat doen we onder andere door aan te sluiten bij de kennisplatforms:

- Tijd voor Verbinding (vanuit het programma Safety II en veiligheidsergonomie).
- Uitkomstgerichte zorg (vanuit het Santeon-experiment en de programma's Kennisvragen Uitkomstgerichte Zorg en Uitkomstgericht organiseren en betalen).
- Juiste Zorg op de Juiste Plek (vanuit diverse programma's).
- Zorg voor Beter (vanuit diverse programma's).

Impact versterken

In onze programma's richten we ons op het signaleren, adresseren en borgen van (benodigde/voorwaarden voor) gedragsverandering om echt impact te hebben in de praktijk, zowel voor patiënt als zorgprofessional. Voorbeelden hiervan zijn de programma's Actieonderzoek Innovatieve Zorg en Safety II en veiligheidsergonomie en de 'leren & verbeteren'-projecten.

Met het opschalen van kansrijke resultaten behouden en verbeteren we de kwaliteit van zorg. We zetten in op het beter zichtbaar en bruikbaar maken van de opzet, uitvoering en opbrengsten van onderzoeken voor veldpartijen: *wetenschappelijke én maatschappelijke* opbrengsten. De vertaling van resultaten en opbrengsten naar implementatie is de verantwoordelijkheid van het veld. We hebben

daarom extra aandacht voor het bereiken van zorgprofessionals en relevante samenwerkingspartners, het stimuleren van leernetwerken en het benutten van de juiste communicatiekanalen en subsidie-instrumenten. De focus ligt op de toegankelijkheid en kwaliteit van zorg voor patiënten. Ook is er aandacht voor persoonlijke verschillen als gevolg van diversiteit in bijvoorbeeld culturele achtergronden en de meest kwetsbare mensen die onvoldoende veerkracht hebben om zelf optimaal vorm te geven aan hun gezondheid.

We coördineren en ondersteunen de ontwikkeling van het Nederlands Implementatie Collectief.

Programma's

Programma naam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/extern
Actieonderzoek Innovatieve Zorg Citrienfonds	2019-2022	5.1.2e	VWS: (lenZ) 5.1.2e
Forensische Geneeskunde	2020-2025	5.1.2e	VWS (CZ): 5.1.2e 5.1.2e VWS: 5.1.2e (PG) J&V: 5.1.2e
Huisartsgeneeskunde en Ouderengeneeskunde	2013-2023	5.1.2e	SBOH: 5.1.2e
Kennisprogramma Huisartsgeneeskunde	2019-2028	5.1.2e	VWS: 5.1.2e (CZ)
Kennisvragen Uitkomstgerichte Zorg	2021-2023	5.1.2e	VWS: 5.1.2e (PZo)
Kwaliteitsgelden	2019-2022	5.1.2e 5.1.2e / 5.1.2e 5.1.2e	VWS (PZo): 5.1.2e 5.1.2e
Nederlands Implementatie Collectief	2021-2023	5.1.2e	VWS (I&Z) 5.1.2e / 5.1.2e
Ondersteuning Zorginstituut	2011-2024	5.1.2e	VWS: 5.1.2e (PZo)
Ontwikkeling Kwaliteitsstandaarden 2019-2022: wijkverpleging	2019-2022	5.1.2e	VWS (CZ): 5.1.2e - 5.1.2e 5.1.2e
Paramedische zorg	2019-2022	5.1.2e	VWS (CZ): 5.1.2e / 5.1.2e
Safety II en veiligheidsergonomie	2019-2023	5.1.2e	VWS: 5.1.2e (CZ)
Uitkomstgericht organiseren en betalen	2020-2022	5.1.2e	VWS: 5.1.2e (PZo)
Uitkomstgerichte zorg: Santeon experiment, organiseren en betalen	2019-2022	5.1.2e 5.1.2e	VWS: 5.1.2e 5.1.2e (PZo)
Verpleging en Verzorging	2019-2025	5.1.2e	VWS: 5.1.2e (MEVA)

Life Sciences & Health

Het doel van ons cluster ligt op het terrein van de medische technologie en data voor gezondheid en zorg. Daarbij zijn onze uitgangspunten: kennisbenutting en zorginnovatie, vraagsturing door eindgebruikers en publiek-private samenwerking.

Te behalen resultaten in 2022

- Verkennen mogelijkheden programma op het terrein van medische technologie en data voor gezondheid en zorg.
- Groter bereik van Zorg voor Innoveren, ter bevordering van innovatie in de zorg.
- Monitoring van de resultaten van Stimulering e-health Thuis (SET).
- Evaluatie impact van tien jaar Innovative Medical Devices Initiative (IMDI).
- Nieuwe subsidieronde Citizen Science.

Signaleren

We verkennen de mogelijkheden voor medtech-ontwikkeling en de hybride zorg, ook om ketenbreed te werken. Ook verkennen we de mogelijkheden voor een nationaal diabetesprogramma. Tot slot is het voor ZonMw van belang te bepalen welke bijdrage de organisatie wil leveren aan het Nationaal Groeifonds. Denk hierbij aan het initiëren van voorstellen, beoordelen of uitvoeren.

Programmeren en financieren

- In 2021 zijn we gestart met een programma op het terrein van Citizen Science (CS), gefinancierd door de topsector LSH en uitgevoerd door ZonMw. In verband met de grote belangstelling is ons streven om in 2022 een tweede ronde uit te voeren, waarin het ook mogelijk wordt burgercoöperaties en -initiatieven te financieren door onder meer VWS-middelen in te zetten. Met deze rondes bouwen we de expertise op om CS later ook breder in grote subsidieprogramma's te incorporeren.
- Zorg voor Innoveren (Zvi) heeft in 2021 op zeer grote schaal (529) vouchers verstrekt voor innovatie- en opschalingscoaches en 216 vouchers ter stimulering van de digivaardigheid in de zorg (digicoaches). Vanwege de grote vraag hebben we aan VWS voorgesteld de Zvi-activiteiten vanaf 2022 te continueren.
- Het NWO Take-off programma zet in 2022 in twee rondes weer leningen en subsidies uit voor het oprichten van nieuwe bedrijven. ZonMw behandelt de aanvragen op het terrein van Life Sciences & Health. Verder voeren we de KIC 'missie' subsidierondes van NWO uit. De subsidieronde in 2022 heeft als thema 'leefstijl/-omgeving en toegang tot zorg' en sluit aan op de missies 1 en 2 van het thema Gezondheid & Zorg (MGTIB). Daarnaast adviseren we partnerschappen die interesse hebben in deelname aan de KIC 'vraag' subsidierondes. Dit laatste betreft zowel publieke-private consortia die een aanvraag willen doen als private of publieke financiers (zoals gezondheidsfondsen) die samen met NWO een subsidieoproep willen opstellen.

Impact versterken

- Het programma Bio Art & Design Award is in 2021 afgerond, het richtte zich de afgelopen tien jaar op de samenwerking tussen kunstenaars/designers en onderzoekers uit de levenswetenschappen. In 2022 komt een boek beschikbaar (volledig open access) dat vooral als bron van inspiratie voor studenten bedoeld is en het werk van alle prijswinnaars in een kunsthistorische en maatschappelijke context plaatst.
- Het Stimulering E-health Thuis (SET) budget is naar verwachting in 2021 volledig uitgeput. De SET-activiteiten vanaf 2022 richten zich op de monitoring van de SET-projecten en het delen van kennis (*best practices*) door intensieve communicatie.
- Het onderzoeksprogramma Innovative Medical Devices Initiative (IMDI) bestaat in 2022 al tien jaar. Het richt zich op technologie ten behoeve van de betaalbaarheid en 'bemensbaarheid' van de zorg. De impact van het programma evalueren we in 2022. De resultaten delen we breed.

- Binnen de programma's Create Health, IMDI en Partnership Diabetes stellen we VIMPS ter beschikking aan succesvolle projecten die hun resultaten daarmee kunnen implementeren of verspreiden.
- Samen met het Dutch Techcentre for Life Sciences (DTL) bekijken we of we de opzet van het programma Enabling Technology Hotels (waarbij er financiering is voor technologiegroepen om hun expertise ter beschikking te stellen aan andere onderzoekers) vanaf 2022 in een andere vorm kunnen continueren en breder implementeren.
- Met het programma Zvi creëren we impact door te informeren, adviseren en verbinden. Dat doen we door informatie te verstrekken op externe events (Slimme Zorg Estafette, ICT*Health, et cetera) en door netwerkmogelijkheden te creëren voor onze doelgroep door middel van innovatiecafés. Hier brengen wij ook nadrukkelijk het Zvi-loket naar voren, waar de zorgondernemer vrijblijvend terecht kan voor vragen aan onze experts (partners). Er zijn consulten mogelijk waarbij alle betrokken partijen (ZonMw, VWS, NZA, ZIN, RVO) samen met de vragensteller aan tafel zitten om tot een antwoord te komen. De vouchers van Zvi zijn bedoeld om implementatiebarrières op het terrein van technologieën zoals e-health weg te nemen en zo de impact van gezondheidstechnologie te vergroten.
- Jaarlijks organiseren we ook in samenwerking met Health-Holland de LSH PPS-dag, waar we de 'quadruple helix' (overheid, onderzoekers, ondernemers, patiënten/burgers) bij elkaar brengen en in plenaire en parallelle sessies relevante onderwerpen programmeren voor publiek-private samenwerking, in relatie tot het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid Gezondheid & Zorg. In maart 2022 is de zevende PPS-dag gepland.

Programma's

Programmanaam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/Extern
Big Data en Gezondheid (Commit2Data)	2018-2023	5.1.2e	NWO: 5.1.2e VWS: 5.1.2e
Create Health	2016-2022	5.1.2e	NWO: 5.1.2e 5.1.2e
Partnership Diabetes	2018-2026	5.1.2e 5.1.2e	
Vitaliteit en levensloop /DUSRA	2018-2025	5.1.2e 5.1.2e	
Enabling Technology Hotels	2014-2021	5.1.2e	NWO: 5.1.2e 5.1.2e
Citizen Science	2021-2024	5.1.2e	LSH: 5.1.2e 5.1.2e
Innovative Medical Devices Initiative (IMDI)	2012-2024	5.1.2e	NWO: 5.1.2e 5.1.2e
Medical Devices for Affordable Health	2010-2022	5.1.2e	NWO: 5.1.2e 5.1.2e
MKB in Europa	2017-2022	5.1.2e	RVO: 5.1.2e
Microplastics & Health	2018-2024	5.1.2e	MinI&W: 5.1.2e
NWO KIC programmering	2020-2024	5.1.2e 5.1.2e	NWO: 5.1.2e
Parkinson	2018-2024	5.1.2e	
Stimulering E-health Thuis	2019-2025	5.1.2e	VWS: 5.1.2e
Take-off	2014-2023	5.1.2e	NWO: 5.1.2e
Zorg voor Innoveren	2011-2021	5.1.2e	VWS: 5.1.2e

Ouderen

Als cluster Ouderen faciliteren we samen met het veld én zorgvragers het oplossen van praktijkvragen en kennisvragen in de langdurige zorg, welzijn en ondersteuning. Onze primaire focus ligt daarbij op ouderen. We stimuleren onder andere kennisontwikkeling, -implementatie en innovatie. Hiervoor financieren we onderzoek, methodiekontwikkeling, (domeinoverstijgende) samenwerking in de zorgpraktijk en het gebruik van ICT-oplossingen in de ouderenzorg.

Te behalen resultaten in 2022

- Methodiekontwikkeling in de langdurige zorg en ondersteuning om de afstand tussen de praktijk van onderzoek en zorg te verkleinen en de impact van onderzoek in de praktijk te vergroten. Een voorbeeld is het ontwikkelen en uitvoeren van de pilot Cirkelen Rond je Onderzoek (CRJO) en CRJO light.
- Structurele inzet van tussentijdse data-analyse en Dynamische Kennis Synthesen draagt bij aan de doorontwikkeling van programma's, biedt informatie aan opdrachtgevers en versterkt de impact.
- Verdere samenwerking met private fondsen om door krachtenbundeling de impact van de subsidieregelingen te vergroten.
- Concretisering van kennisagenda's en de vertaling daarvan in de programmering in aansluiting op de data-analyse binnen programma's. Denk aan de Ontwikkelagenda Kunst en Cultuur in de langdurige zorg en ondersteuning en aan de kennisagenda JZQJP.

Signaleren

Als cluster Ouderen hechten we veel waarde aan onze signalerende functie. Om deze rol optimaal te vervullen, gebruiken we op een duurzame wijze databasetechnieken en dynamische kennis-synthesen ter ondersteuning van de doorontwikkeling van activiteiten in de programma's, uiteraard in nauwe afstemming met de opdrachtgever. Deze prototypes van databases zijn in opdracht van ZonMw gebouwd. Nu ze hun nut hebben aangetoond, gaan we ze in 2022 verder ontwikkelen en professionaliseren. Voor het programma JZQJP leidt dit in 2022 tot de transitie van het faciliteren van de brede JZQJP-beweging (voorkomen, verplaatsen en vervangen van zorg) naar organiseerbaarheid, transformatie in de praktijk, implementatie en opschaling van best practices. Een aantal programma's geeft aan dat de inzet en implementatie van eHealth in de zorg rondom ouderen stagneert. In 2022 zet onder andere het programma AAL in op het vergroten van de kennis over de mogelijkheden en het ophalen en verspreiden van lessen over implementatie van eHealth in de zorgpraktijk.

Zingeving is een steeds belangrijker thema in de samenleving en binnen de diverse programma's (Kunst en Cultuur, Eenzaamheid, Zingeving en Geestelijke verzorging). In 2022 zetten we via een verkenning in op de doorontwikkeling van zingeving binnen programma's, maar ook op de verbinding van resultaten en impact op dit thema binnen ZonMw én met andere relevante organisaties. Stimulering van activiteiten en kennisontwikkeling gaan hierbij hand in hand. Een van de specifieke elementen hierin is het ontwikkelen van een programma om het aanbod van zinvolle dagactiviteiten voor mensen met dementie te versterken.

Programmeren en financieren

In 2022 ronden we de eerste fase af van een aantal programma's, zoals LZO en Kunst en cultuur. Het jaar 2022 benutten we om te evalueren en op basis daarvan de doorontwikkeling van de betreffende programma's te schetsen en te bespreken met de opdrachtgever en andere stakeholders. Naast de inhoudelijke benadering is de programmatische aanpak en personele inzet hierin van belang. Regionale samenwerking vormt de basis van de programma's JZQJP en de LZO-programmalijnen Lokale netwerken integrale ouderenzorg en Versterking aanpak Eenzaamheid.

In 2022 zetten we als cluster ook in op de verdere versterking van de kennisinfrastructuur, samen met relevante ZonMw-programma's zoals de Academische werkplaatsen, Gewoon Bijzonder en met partners als Vilans. Zo breiden we de pilot CRJO uit naar het programma Gewoon Bijzonder en we ontwikkelen een CRJO-light versie en voeren deze uit in de tweede praktijkronde van LZO. Daarnaast geven we een talentstimuleringsprogramma vorm voor verzorgenden in de langdurige zorg en

ondersteuning. Het programma KAWO legt actief de verbinding met het brengen van kennis in het beroepsonderwijs.

Binnen het cluster spelen twee door de Europese Commissie erkende voorlopers en pijlers waarop het nieuwe partnerschap gericht op het transformeren van gezondheidszorgsystemen gebouwd moet worden. Dit zijn het Joint Programming Initiative More Years Better Lives (met zijn focus op de ouder wordende samenleving) en het programma AAL (met de focus op het verbeteren van de zorg voor ouderen met behulp van technologie). Deze initiatieven zijn daarom ook nauw betrokken bij het vormgeven van het partnerschap en de strategische onderzoeks- en innovatieagenda.

Impact versterken

Alle programma's binnen het cluster Ouderen besteden aandacht aan het realiseren van impact.

Hierbij zetten we innovatieve instrumenten in, met soms een experimenteel karakter. De andersoortige programma's binnen ons cluster vragen om deze aanpak, om op die manier de juiste lijnen voor de toekomstige inrichting van de programma's te kunnen vinden. Enkele voorbeelden zijn:

- Met een **Dynamische KennisSynthese** halen we binnen de LZO-programmalijn Lokale netwerken en het programma JZOJP de verschillende inzichten lessen en ervaringen uit de netwerken op. We bundelen en analyseren ze en geven ze ook weer terug aan de netwerken en het programma. Dit biedt handvatten voor het opzetten van succesvolle en duurzame netwerken en de inbedding daarvan in de reguliere zorg en ondersteuningspraktijk
- Met een **Social Return On Investment (SROI)** analyseren we onderzochte interventies op de maatschappelijke kosten en baten. Uit onderzoek is gebleken dat kunstinterventies bijdragen aan zingeving en een positief effect hebben op de gezondheid van ouderen in de Lzo. De SROI moet antwoord geven op de vraag: Waar worden de kosten van kunstinterventies gemaakt en wat zijn de maatschappelijke opbrengsten, ofwel hoe moeten we de financiering organiseren?
- Het traject **Impact en implementatie praktijkronde** biedt de gehonoreerde projecten in de Kennisontwikkelingslijn van LZO extra ondersteuning bij de implementatie, verspreiding, opschaling en borging van hun kennis en resultaten. Dit traject bestaat uit drie fasen: Verkenning en analyse, Uitvoering van de begeleiding en evaluatie van zowel de projecten
- als de ondersteuningsopdracht.

Programma's

Programma naam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/extern
Kennisinfrastuctuur Academische Werkplaatsen Ouderenzorg (KAWO)	structureel	5.1.2e	5.1.2e (LZ)
Beter Thuis	2019-2023		5.1.2e (CZ)
JPI-MYBL	2015-2022		n.v.t.
AAL2	2014-2024	5.1.2e	5.1.2e (LZ)
Langdurige Zorg en Ondersteuning (LZO) Lijn 1: Kennisontwikkeling Lijn 2: Lokale Netwerken Eenzaamheid	2018-2022	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e (LZ) 5.1.2e (DMO) 5.1.2e (DMO) 5.1.2e (DMO)
JZOJP	2019-2022	5.1.2e	5.1.2e (Z) 5.1.2e (DMO); 5.1.2e (PG) 5.1.2e (PG); 5.1.2e (Hartstichting)
Kunst en Cultuur in de Langdurige Zorg en Ondersteuning	2019-2022	5.1.2e	5.1.2e (LZ) OCW: 5.1.2e (Erfgoed en Kunsten)

			RCOAK: 5.1.2e
			5.1.2e 5.1.2e
		5.1.2e	5.1.2e
Social Trials – monitoren, evalueren en leren	2019-2023	5.1.2e	5.1.2e (DMO)
Versterking aanbod thuiswonende mensen met dementie (i.o)	2021-2022	5.1.2e	5.1.2e (DMO)

Preventie

Als cluster Preventie werken we aan een goede gezondheid voor iedereen, in het bijzonder om [sociaal-economische gezondheidsverschillen](#) te verkleinen. Onze kennis maakt het faciliteren van een [gezonde leefomgeving](#) mogelijk én vergroot de veerkracht van mensen om zelf vorm te geven aan [gezond\(er\) leven](#).

Te behalen resultaten in 2022

- We formuleren het voorstel voor het zevende [Preventieprogramma](#) (2023-2026). Om ook de komende twintig jaar het verschil te kunnen blijven maken en voorbereid te zijn op actuele vraagstukken – zoals de coronacrisis – versterken we innovatie en zetten we kennisbenutting en implementatie door. We benutten de kennisagenda van het [Kennisplatform Preventie](#).
- In een subsidieronde naar aanleiding van de coronacrisis zetten we in op het versterken van [fysieke en mentale veerkracht](#).
- Onze aandacht voor [sociaal-economische gezondheidsverschillen](#) versterken we met consortia op dit thema vanuit de ronde voor de Nationale wetenschapsagenda.
- De opbrengsten uit [Gezonde wijk en omgeving](#) benutten we in het programmaplan [Gezonde Groene Leefomgeving](#) dat we samen met RIVM opstellen.
- [Zwangerschap en geboorte](#): de regionale consortia Zwangerschap en geboorte intensiveren de landelijke samenwerking in het Netwerk Regionale Consortia Geboortezorg. We zetten in op het leernetwerk Onbedoelde zwangerschap en kwetsbaar (jong) ouderschap.
- [Werk, gezondheid en inkomen](#): we oogsten uit Vakkundig aan het werk en nieuwe consortia/projecten Vakkundig aan het werk, Verbetering kwaliteit poortwachtersproces en Verbetering re-integratie 2e spoor starten.

Signaleren

Regionaliseren

Binnen het voorgenomen programma [Gezonde Groene Leefomgeving](#) treft ZonMw voorbereidingen voor een kennisprogramma achterstandswijken. In 2022 voeren we een analyse uit onder meer naar interdepartementale 'meekoppelkansen'. ZonMw bouwt hierbij voort op onder meer [Maak ruimte voor gezondheid](#).

Ook komt een verkenning beschikbaar over hoe de academische werkplaatsen publieke gezondheid, die eerder met steun van ZonMw zijn gevormd, hun rol binnen Gezonde Groene Leefomgeving kunnen versterken.

Kennisplatforms

Als cluster Preventie verzorgen we voor VWS het secretariaat van het Kennisplatform Preventie. Het Platform heeft de opdracht gekregen om een dynamische kennisagenda op te leveren en deze jaarlijks te actualiseren. In de [eerste actualisatie van juli 2021](#) heeft het Platform aandacht gevraagd voor mentale gezondheid en zijn ook de thema's co-creatie met de doelgroep en monitoring en evaluatie van een integrale aanpak uitgewerkt. ZonMw ondersteunt in overleg met VWS het Platform bij continuering van de signalerende en agenderende rol.

Doorpakken op kennisagenda's en evaluaties

Voor de Kansspelautoriteit stellen we een programma Preventie en behandeling van (online) kansspelverslaving op, in vervolg op de Kennissynthese en onderzoeksagenda Kansspelverslaving, gokgerelateerde schade en gokproblematiek (2021).

Met de additionele opdracht aan het programma Suïcidepreventie stelt VWS ons in staat een start te maken met de prioriteiten uit de [Tweede Onderzoeksagenda Suïcidepreventie \(2021\)](#).

In de aanloop naar het zevende Preventieprogramma (2023-2026) ontwikkelen we een nieuwe evaluatiemethodiek die continue evalueert en signaleert en bijdraagt aan prioritering die recht doet aan het doorlopend karakter van het preventieprogramma.

Voor het deelprogramma COVID-19 behandeling bekijken we wat een passend vervolg is op de kennissynthese over de [bijdrage van leefstijl aan behandeling van COVID-19 patiënten](#) die eind 2021 verschijnt.

Ook start de evaluatie van het programma Zwangerschap en geboorte.

Programmeren en financieren**Regionaliseren**

Als cluster Preventie ondersteunen we de van oudsher decentrale aanpak in preventiebeleid (Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020 t/m 2024). Met subsidiemogelijkheden en kennis ondersteunen we lokale en regionale partijen, kennisinfrastructuren (academische werkplaatsen) en regionale consortia. We zorgen voor verbindingen die het mogelijk maken op regionaal en landelijk niveau van elkaar te leren, in leernetwerken onder meer voor Aan de slag met preventie in uw gemeente en voor Onbedoelde zwangerschap en kwetsbaar (jong) ouderschap.

Kennisplatforms

De [Kennisagenda](#) Samen Gezond Leven geeft input voor het zesde Preventieprogramma en het zevende Preventieprogramma. De projecten Gemeenten samen gezond zijn gebaseerd op de eerste kennisagenda. De eerste resultaten van een experiment met een maatschappelijk panel binnen het deelprogramma Vroege opsporing komen beschikbaar (co-creatie met de doelgroep). In het zevende Preventieprogramma willen we mentale gezondheid een grotere plek geven.

Kaders NWO

We dragen bij aan de route Gezondheidsonderzoek, preventie en behandeling binnen de [Nationale Wetenschapsagenda \(NWA\)](#) en voeren thematische NWA-calls uit: NWA-call Schulden en Armoede en NWA-call Gezondheidsverschillen - Beter benutten van het gezondheidspotentieel van mensen met een lagere sociaaleconomische positie

We geven mede uitvoering aan het [NWO Kennis- en Innovatie Convenant \(KIC\)](#).

Samen kom je verder

Breed investeren in preventie is cruciaal om gezondheid te versterken, zorgkosten betaalbaar te houden en gezondheidsverschillen te verkleinen. De belangrijke domeinen en thema's staan op www.zonmw.nl/preventie. Preventie is in de gehele levensloop van belang en specifiek voor kwetsbare groepen.

Kennisbenutting en implementatie, effectiviteitsonderzoek, innovatie, samenwerkingsverbanden en integrale aanpak staan centraal in onze programmering. Het gaat om weten wat werkt en doen wat werkt. Ook in 2022 blijven we hierop inzetten.

In de subsidieoproepen stimuleren we samenwerking. Vaak vragen we consortia in te dienen waarin waarin onderzoekers vanuit verschillende disciplines samenwerken met praktijk, beleid, opleidingen en/of burgers. Bijvoorbeeld bij: Gemeenten Samen Gezond, Verbetering re-integratie 2^e spoor, Verbetering kwaliteit poortwachtersproces en Leefstijlgeneskunde. Ook wijzelf zoeken actief samenwerking met collega-financiers, nationaal ([Hartstichting](#), Gezondheidsfondsen voor Rookvrij, Nationale Wetenschapsagenda, NWO Kennis- en Innovatie Convenant (KIC)) en [internationaal](#).

Impact versterken**Regionaliseren**

De regionale consortia van bijvoorbeeld [Zwangerschap en geboorte](#). Aan de slag met preventie. Maak ruimte voor gezondheid en [Onbedoelde zwangerschap en kwetsbaar \(jong\) ouderschap](#) zorgen voor uitwisseling van kennis en expertise op lokaal, regionaal en landelijk niveau.

Met onze programma's dragen we bij aan het actieprogramma [Kansrijke start](#), waarin verschillende partijen samenwerken om meer kinderen een goede start te geven.
In 2022 starten de projecten uit de impuls Initieel onderwijsaanbod preventie en de impuls Regionaal onderwijsaanbod preventie, die beide beogen de preventie-infrastructuur te versterken.

Kennisplatforms

De projecten Gemeenten samen gezond zijn gebaseerd op de eerste kennisagenda van het Kennisplatform Preventie. Deze implementatieprojecten – die eind 2021 zijn gestart - versterken het gemeentelijke gezondheidsbeleid gericht op gezondheidsbevordering en gezonde leefomgeving.

Oogsten: communicatie en implementatie

Voor veel programma's verschijnen publicatiereeksen over de resultaten, zoals voor [Vakkundig aan het werk](#), [Kennisbenutting en implementatie](#), Kwaliteit Kinderopvang, Suicidepreventie en Zwangerschap en geboorte.

ZonMw en de Hartstichting blijven investeren in innovatieve manieren om mensen te ondersteunen bij een leven lang gezond leven. Samen hebben we drie grote consortia gevraagd hun krachten te bundelen om een [landelijk netwerk en duurzame kennisinfrastructuur](#) te ontwikkelen.

Het programma Verbetering kwaliteit poortwachtersproces faciliteert de samenwerking tussen praktijk, onderzoek en onderwijs en stimuleert de duurzame borging daarvan. We zetten hiermee een stap op weg naar een duurzame kwaliteits- en innovatiecyclus voor het poortwachtersproces en de re-integratie van zieke werknemers.

Voor Vakkundig aan het werk organiseren we een aantal Kennisateliers over de resultaten uit het eerste programma met een vooruitblik naar het vervolgprogramma. Hier kunnen professionals uit Werk en inkomen elkaar ontmoeten.

De programmaliijn Kennisbenutting en implementatie gaat aandacht besteden aan preventie in de huisartsenpraktijk.

Programma's

Programmanaam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon WWS/extern
Zesde Preventieprogramma Integraal en met kennis aan de slag	2019-2022 (subsidietoekenningen)	5.1.2e	WWS: 5.1.2e (PG), 5.1.2e (VGP)
Programmaliijn Kennisbenutting en Implementatie		5.1.2e	WWS: 5.1.2e (PG), 5.1.2e (VGP)
Wijkgerichte aanpak stoppen met roken		5.1.2e	WWS: 5.1.2e 5.1.2e (VGP)
Programmaliijn Effectiviteitsonderzoek		5.1.2e	WWS: 5.1.2e (PG), 5.1.2e (VGP)
Programmaliijn Innovatie		5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e	WWS: 5.1.2e 5.1.2e (PG), 5.1.2e 5.1.2e (PG), 5.1.2e 5.1.2e (PG), 5.1.2e (VGP),
e-health		5.1.2e	WWS: 5.1.2e 5.1.2e (PG)
Leefstijlgeneeskunde		5.1.2e	WWS: 5.1.2e 5.1.2e (Z)
Deelprogramma Vroege opsporing		5.1.2e 5.1.2e	WWS: 5.1.2e 5.1.2e (PG)
Vijfde Preventieprogramma	2014-2018 (subsidietoekenningen) 2019-2022 (resultaten)	5.1.2e	WWS: 5.1.2e (PG), 5.1.2e (VGP)

Pp5 - Opvoeding en Onderwijs		5.1.2e	VWS: 5.1.2e 5.1.2e (VGP)
Pp5 - Gezonde wijk en omgeving/ Maak ruimte voor gezondheid / Aan de slag met preventie in uw gemeente		5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e	VWS: 5.1.2e 5.1.2e (PG), 5.1.2e 5.1.2e (PG), 5.1.2e (VGP)
Pp5 - SEG/ Verklarend en Lokale aanpak			
Pp5 - Werk(en) is gezond		5.1.2e	VWS: 5.1.2e 5.1.2e (PG)
Pp5 - Preventie in de Zorg		5.1.2e	VWS: 5.1.2e 5.1.2e (CZ)
Pp5 - Vroege Opsporing		5.1.2e 5.1.2e	VWS: 5.1.2e 5.1.2e (PG)
Zwangerschap en geboorte	2017- 2021	5.1.2e 5.1.2e	VWS: 5.1.2e 5.1.2e (CZ), 5.1.2e (PG)
Onbedoelde zwangerschap en kwetsbaar (jong) ouderschap	2019-2025	5.1.2e 5.1.2e	VWS: 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e (PG)
Suicidepreventie	2016-2027	5.1.2e	VWS: 5.1.2e (CZ)
Vakkundig aan het werk 1	2015-2022	5.1.2e	SZW: 5.1.2e 5.1.2e
Vakkundig aan het werk 2	2021-2025		SZW: 5.1.2e 5.1.2e
NWA Schulden en armoede Economische zelfstandigheid van vrouwen (6^e ronde Vakkundig aan het werk)	2019-2023 2020-2023	5.1.2e	SZW: 5.1.2e OCW: 5.1.2e 5.1.2e
Kwaliteit Kinderopvang	2017-2020	5.1.2e	SZW: 5.1.2e 5.1.2e
Verbetering kwaliteit poortwachtersproces	2020-2025	5.1.2e	SZW: 5.1.2e 5.1.2e
NWA Gezondheidsverschillen – beter benutten van het gezondheidspotentieel	2020-2025	5.1.2e	VWS: 5.1.2e 5.1.2e
Verbetering re-integratie 2^e spoor	2021-2027	5.1.2e	SZW: 5.1.2e 5.1.2e

Palliatieve zorg

Als cluster Palliatieve Zorg stimuleren wij een goede kwaliteit van leven voor mensen die ongeneeslijk ziek zijn en hun naasten. Zij krijgen zorg en ondersteuning op lichamelijk, psychisch, sociaal en spiritueel vlak, aansluitend op hun wensen en behoeften, waar en wanneer zij dat wensen, met als doel: de juiste zorg ontvangen op het juiste moment door de juiste zorgverlener.

Te behalen resultaten in 2022***Stimuleren tweesporenbeleid in de curatieve zorg***

We weten dat palliatieve zorg het beste werkt wanneer het vroegtijdig wordt ingezet. De inzet van palliatieve zorg kan parallel lopen met ziektegerichte zorg. Het uitgangspunt daarbij is 'Ook voor de laatste fase is er de juiste zorg'. Daarom concretiseren we, in afstemming met de relevante stakeholders, hoe we dit tweesporenbeleid kunnen stimuleren. Daarbij wordt tijdens de curatieve behandeling al vooruitgekeken en het gesprek gevoerd over wensen voor de zorg in de laatste levensfase, zodat het zorgpad voor de patiënt vlekkeloos verloopt. Wij richten ons hierbij onder anderen op de generalistische zorgverleners. Dit tweesporenbeleid is ook onderdeel van onderstaande resultaten.

ACP in de (kinder)palliatieve zorg

Advance care planning (ACP) stelt mensen in staat om met hun zorgverleners doelen, wensen en behoeften te bespreken voor toekomstige behandelingen, zorg en ondersteuning aan het levenseinde. Hoewel er veel bekend is over en ontwikkeld voor ACP, blijft de toepassing ervan in de praktijk achter. Met twee subsidieoproepen (palliatief/kinderpalliatief) stimuleren we de implementatie van ACP in de palliatieve zorg.

Kwaliteit verbeteren in een lerend systeem

Het is van belang dat er inzicht is in de mate waarin de palliatieve zorg voldoet aan de gewenste kwaliteit beschreven in het Kwaliteitskader Palliatieve zorg. Op basis van resultaten uit eerdere Palliantie-projecten geven we een vervolg aan het meten van de kwaliteit van palliatieve zorg om te komen tot een gezamenlijk lerend systeem. Dit houdt in dat het systeem relevante informatie (met gekozen indicatoren) biedt aan alle bij de zorg betrokken partijen.

Individueel Zorgplan (IZP)

Een belangrijke pijler voor het verbeteren van de kwaliteit van de palliatieve zorg en de juiste zorg op de juiste plek is dat alle relevante zorgverleners en (op termijn) de patiënt en diens naasten de juiste gegevens op het juiste moment voorhanden hebben. Stip op de horizon is een digitaal IZP, zoals beschreven in het Kwaliteitskader Palliatieve zorg. In 2022 starten we met het uitwerken van een deel van de gegevens op basis van de ACP-[leidraad voor het proces en het uniform vastleggen van proactieve zorgplanning](#).

Kansrijkheid projectresultaten

Het bundelen van kennis en het (door)ontwikkelen en het opschalen van kansrijke producten en interventies staan in het programma *Palliantie II* centraal. Kansrijke interventies zijn interventies met een planmatige en doelgerichte aanpak, die voldoende onderbouwd en implementeerbaar zijn. De door de commissie als kansrijk beoordeelde resultaten uit het programma *Palliantie Meer dan zorg* hebben we voorgelegd aan het veld. We zetten subsidies uit voor de doorontwikkeling, implementatie en borging van de geselecteerde kansrijke interventies.

Signaleren

Via gesprekken met de vele betrokken stakeholders nemen we een actieve rol in het achterhalen van wat er speelt en wat de (nieuwe) ontwikkelingen zijn in het veld. Met de in 2021 opgeleverde kennissyntheses bouwen we verder aan de kennislacunes in de onderwerpen 'Evenwichtige zorgverlener' en 'Effectieve communicatie'. Ook signaleren we doorlopend welke kansrijke resultaten uit onze lopende projecten een bredere implementatie verdienen en zetten daarop in.

Regionaliseren

Eerdere programma's hebben al een indeling opgezet in consortia, regio's en samenwerkingsverbanden in netwerken palliatieve zorg. We organiseren gesprekken met deze consortia en hun netwerken over lacunes in het veld.

Programmeren en financieren***Programmeren***

Bij resultaten staat uitgewerkt welke onderwerpen we in het programma in 2022 verder uitdiepen. Alle programmathema's Bewustwording en cultuur, Zorginnovaties en kwaliteit, Organisatie en continuïteit

van de zorg, (Patiënt)participatie en ondersteuning en Kinderpalliatieve zorg komen aan bod. Wij stemmen af met coöperatie Palliatieve Zorg Nederland (PZNL) en andere relevante stakeholders en sluiten zoveel mogelijk aan bij de doelstellingen van het Nationaal Programma Palliatieve Zorg (NPPZ) 2. We hebben aandacht voor persoonlijke verschillen als gevolg van diversiteit in culturele achtergronden en voor de meest kwetsbare mensen die onvoldoende veerkracht hebben om zelf optimaal vorm te geven aan hun gezondheid.

Regionaliseren

We gaan uit van het principe 'landelijk waar het kan, regionaal als het moet'. We sturen daarbij in de subsidieoproepen zoveel mogelijk op regionale multidisciplinaire samenwerking en het optimaal benutten en uitbouwen van de bestaande (regionale) structuren. Het identificeren van en aansluiten op vragen van patiënten en het betrekken van patiënten en naasten in de onderzoeksactiviteiten zetten wij nog steviger neer. We hebben aandacht voor onderzoek naar transmurale samenwerkingsverbanden (ziekenhuis-thuis), PaTz (Palliatieve Thuiszorg)-groepen voor de eerste lijn en interdisciplinair leren in de regio.

Kennisplatforms

Voor mensen in de laatste levensfase en hun naasten is 'juiste zorg op de juiste plek' essentieel. De 'lessons learned' in het kennisplatform JZOJP nemen we mee en concretiseren we in de uitwerking voor subsidies.

Impact versterken

Het accent ligt op het bundelen van kennis en het (door)ontwikkelen en het opschalen van kansrijke resultaten uit de afgeronde projecten. We zetten in op kennisverspreiding en het stimuleren van kennisbenutting via communicatie- en implementatie-activiteiten. Daarnaast is het toegankelijk maken van kennis in de vorm van bruikbare kennisproducten voor de praktijk een belangrijk onderdeel van alle projecten binnen ons programma. Voor implementatie en borging van verandering in de praktijk is samenwerking met relevante stakeholders cruciaal.

Regionaliseren

We organiseren samen met de consortia palliatieve zorg en PZNL regionale informatiebijeenkomsten die gericht zijn op zorgverleners, management, staf en opleidings- en kwaliteitsfunctionarissen. Ons doel is om afgeronde projectresultaten en opgeleverde kennisproducten verder te verspreiden en te gebruiken in de regio.

Kennisplatforms

We stimuleren één vindplaats door alle projectresultaten en producten voor zorgverleners, patiënten en naasten door te geleiden naar Palliaweb. Hier staat ook het digitale platform voor ontwikkelde scholing en bij- en nascholingsaanbod.

Programma

Programma naam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/extern
Palliantie II	2021-2026	5.1.2e	5.1.2e

Sport en bewegen

Als cluster Sport en Bewegen bevorderen we met onderzoek en innovatie bewegen en sport als onderdeel van een gezonde leefstijl, als middel voor sociale binding, en voor betere prestaties in de (top-)sport. Ontwikkeling en toepassing van kennis en innovaties bevordert de waarde die sport toevoegt aan de samenleving. ZonMw en Sportinnovator werken hiertoe intensief samen met veel partners en organisaties.

Enkele te behalen resultaten in 2022:

- We willen dat financiering nog beter aansluit op de vraag. In 2022 ontwikkelen we financieringsinstrumenten (door) voor specifieke contexten of behoeften. Ook ontwikkelen we nieuwe instrumenten die aansluiten bij missiegedreven onderzoek en innovatie.
- In 2022 markeren we zeven jaar Sportinnovator en leveren we de innovatieplannen op voor de periode tot en met 2028.
- Missiegedreven onderzoek en innovatie krijgt in 2022 concreet vorm: we vormen communities die met specifieke problematiek ('wicked problems') aan de slag gaan. Deze communities ontwikkelen plannen voor onderzoek en innovatie, vanuit gebruikersperspectief en gericht op maatschappelijke impact. We willen dat eind 2022 circa acht projecten gestart zijn.

Sportinnovator is in zes jaar tijd uitgegroeid tot hét sportinnovatienetwerk van Nederland. Innovaties in de sport worden 'gespot', gestimuleerd en verbeterd. We versnellen het innovatieproces en sturen op schaalbaarheid. Het Sportinnovator ecosysteem bestaat uit meer dan tweehonderd partijen in sport, bedrijfsleven, wetenschap en overheid.

Het nieuwe programma 'Missiegedreven onderzoek en innovatie' stelt de praktijkvraag centraal. Deze missieaanpak heeft structureel aandacht voor gebruikers in de programmering. In 2022 experimenteren we op enkele thema's wat dit inhoudt. Vooral nog zijn dit de thema's inclusief sporten en bewegen (om meer mensen aan het sporten te krijgen) en toekomstbestendige sportvoorzieningen. Ook topsport nemen we mee. Sporters, gemeenteambtenaren, coaches, bestuurders van sportverenigingen, ondernemende sportaanbieders et cetera gaan samen met wetenschappers bepalen welke problematiek onderzoek nodig heeft en/of waar innovatie nodig is. Uitdrukkelijk kijken we daarbij ook naar bestaande kennis, onderzoek dat 'op de plank ligt' en innovaties uit andere sectoren.

Signaleren***Landelijk ecosysteem van regionale Sportinnovator-centra***

De basis van het ecosysteem van Sportinnovator wordt gevormd door de [Sportinnovator-centra](#) en [Sport Data Valley](#). Het netwerk van Sportinnovator-centra wordt in 2022 uitgebreid met vijf nieuwe centra, die op door hen zelf te bepalen thema's intensiever gaan samenwerken. We brengen vanuit een onafhankelijke positie alle partijen bij elkaar die nodig zijn om innovaties tot stand te brengen: sport, wetenschap, bedrijfsleven en de overheid. Dat doen we met een innovatieformule gebaseerd op het quadruple helixmodel waarin win-win samenwerking centraal staat. In dit ecosysteem komt vraagarticulatie tot stand en verkennen we continu wat nodig is om tot succesvolle innovatie te komen. Dat kan vervolgens leiden tot inzet van verschillende soorten interventies: coaching, matchmaking, opdrachten, subsidies, et cetera.

Lokale living labs sport en bewegen

In de [living labs sport en bewegen](#) hebben we de afgelopen jaren ervaring opgedaan met burger- en/of gebruikersparticipatie op lokaal niveau. De living labs hebben samen met burgers en andere stakeholders bepaald wat hun maatschappelijke opgaven op het gebied van sport en bewegen zijn, en wat mogelijke oplossingen zijn. Op basis van die verkenning starten eind 2021 de eerste living labs sport en bewegen (op dit moment in twaalf regio's in Nederland actief) met de eerste experimenten met innovatieve oplossingen. In 2022 geven we hier mogelijk vervolg aan door het aantal living labs uit te breiden en/of nieuwe meerdere praktijkprojecten te financieren.

Wicked problem crews

In het programma 'Missiegedreven onderzoek en innovatie' vormen zich communities rondom specifieke problematiek (*wicked problem crews*). Het streven is de quadruple helix in deze community te manifesteren: wetenschappers, sporters, andere 'gebruikers', overheden, bedrijfsleven en belanghebbenden die zich verbinden om te werken aan oplossingen voor het wicked problem (met behulp van onderzoek en/of innovatie). Wicked problems crews ontwikkelen hiervoor plannen, waaraan we ondersteuning kunnen geven door bijvoorbeeld middelen, personeel, expertise, en subsidies/opdrachten.

Sportblessurepreventie verkenning

Begin 2022 bepalen we aan de hand van een rapport 'Marktverkenning sportblessurepreventie bij beginnende hardlopers' waar we financiering voor moeten inzetten.

Programmeren en financieren**Financiering op maat**

We zetten financiering in die aansluit op de vraag, waarmee we de kans op impact vergroten. Een aantal voorbeelden:

- Aanbestedingstrajecten (3) die bedrijven uitdagen met innovatieve oplossingen te komen voor uitdagingen in de sport, waarbij we de pijlers van het Nationale Sportakkoord volgen.
- Uitzetten van de subsidie Challenge Slimme Technologie (tegenaan van racisme en discriminatie in voetbalstadions).
- Doorontwikkeling van de Sportinnovatie Vouchers, waarmee gemeenten en sportbonden met Sportinnovatiecentra direct aan een innovatievraag kunnen werken
- Ontwikkeling van nieuwe instrumenten passend bij de missie-aanpak. Zo zetten we aan de hand van een marktverkenning subsidies of aanbestedingen uit bij een samenwerkingsverband van organisaties die aanpakken voorstellen om blessures bij beginnende hardlopers te verminderen.
- Middelen uit missiegedreven onderzoek en innovatie kunnen we aanwenden als stimulatie- of startfinanciering of cofinanciering.
- In samenwerking met RVO verkennen we de mogelijkheid voor het opzetten van een (top)sportinnovatiefonds.

Impact versterken

Uit de eerste Nederlandse Sportinnovatiemonitor weten we dat sportorganisaties die goed scoren op sportinnovatie ook beter presteren, zowel qua financiële en sportieve prestaties als qua aantal sportbeoefenaars. Sportorganisaties blijken ook meer nieuwe oplossingen te realiseren dan de gemiddelde organisatie. Sportorganisaties kunnen echter meer investeren in samenwerking met externe partijen (co-creatie), omdat het bijdraagt aan de innovatiekracht. We zetten in 2022 dan ook meer inzetten op samenwerking en co-creatie met partijen van buiten de sportsector. Zo bevorderen we met behulp van de vouchers co-creatie en verrijken zo het sportinnovatie-ecosysteem.

Sportparticipatie door VMBO-jongeren

In oktober 2021 vindt de sandpit 'de sportende VMBO-jeugd heeft de toekomst' plaats. Het consortium van onderzoekers en praktijkprofessionals dat zich hieruit vormt, gaat met verschillende onderzoeken aan de slag om oplossingen aan te dragen met als doel meer vmbo-jongeren aan het sporten te krijgen. Door coördinatie van ZonMw heeft zich een community gevormd binnen het thema 'jongeren in beweging', die de uitvoering van deze onderzoeken ondersteunt en zo aan bredere maatschappelijke impact werkt.

Implementatienetwerk

In het eerste jaar van het [implementatienetwerk sport en bewegen](#) werken we via maandelijkse bijeenkomsten, waarin opleiding centraal staat, aan professionalisering en gemeenschappelijke vaardigheden van op dit moment zestien (sport-) onderzoekers bij kennisinstellingen. We verhogen hierdoor de implementatiekennis in het veld van sport en bewegen.

Living labs leernetwerk

De Living Labs Sport en Bewegen vormen samen een landelijk netwerk dat ervaring en kennis deelt; regelmatig vinden kennis- en inspiratiesessies plaats. Living labs professionaliseren hierdoor, en de betreffende projecten verbeteren in kwaliteit. Daarnaast krijgen de labs hulp bij een duurzame verankering in de lokale context.

Sportinnovator Academy

Sportinnovator biedt startups sinds kort de kans om versneld stappen te maken door middel van een programma met workshops, business coaching en netwerkmogelijkheden. Het doel van de Sportinnovator Academy is om innovatieprojecten beter te begeleiden en de ontwikkelcyclus te versnellen.

Programma's

Programma naam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/extern
Onderzoeksprogramma sport en bewegen	2020	5.1.2e	5.1.2e
Sportblessurepreventie	2021	5.1.2e	5.1.2e
Living labs sport en bewegen	2022	5.1.2e	5.1.2e
Sportimpuls	2020	5.1.2e	5.1.2e
Sportinnovator	2022	5.1.2e	5.1.2e
Missiegedreven onderzoek en innovatie sport en bewegen	2022	5.1.2e	5.1.2e

Translationeel Onderzoek

Als cluster Translationeel Onderzoek vertalen wij resultaten uit fundamenteel onderzoek naar eerste toepassing bij de mens. Het is een essentiële stap om nieuwe mensgerichte therapieën te ontwikkelen, betaalbaar te houden en beschikbaar te maken voor de patiënt van morgen. Met projecten over de gehele breedte van translationeel onderzoek en therapieontwikkeling (zoals stamcelonderzoek, regeneratieve geneeskunde, zeldzame ziekten, 'personalised medicine') dragen wij bij aan verbetering van duurzame zorg voor iedereen.

Te behalen resultaten in 2022

- Start van doorbraaktrajecten gericht op innovatieve ontwikkelingen op het gebied van embryonale modellen.
- Stimulering van Europese netwerken rond zeldzame ziekten, inclusief de financiering van een nieuwe internationale EJP RD-onderzoeksrunde.
- Ontwikkeling van een strategische agenda voor een nieuw Europees programma voor zeldzame ziekten (Strategic Research And Innovation Agenda) voor een nieuw European Partnership Rare Diseases.
- Doorgeleiding van resultaten van projecten uit de translationele programma's naar vervolgstappen.
- Meerwaarde van translationeel onderzoek hebben we sterk in beeld gebracht, inclusief de noodzaak van publieke financiering hierin. Dit vormt de basis voor voorstellen voor vervolffinanciering in afstemming met FAST.

Signaleren

- Zeldzame ziekten: Strategic Research and Innovation Agenda
In 2022 schrijven we mee aan een Strategic Research and Innovation Agenda. Deze agenda is de voorbereiding voor het nieuw te ontwikkelen European Partnership Rare Diseases. Dit programma wordt een vervolg op het werk en resultaten van de EJP RD.
- Maatschappelijk Verantwoord Innoveren (MVI)
Binnen PSIDER is MVI een belangrijk onderdeel. De deelcommissie Ethiek gaat van start en zet in op het versterken van de MVI-activiteiten van de multidisciplinaire consortia. De commissie bezoekt *en petit comité* de consortia. Ook organiseren we een eerste bijeenkomst van de werkgroep Ethiek. Daarnaast inventariseert de deelcommissie Ethiek welke vragen de consortia onderzoeken op het gebied van ethische reflectie van embryonale modellen en burgerperspectief. Op basis hiervan brengen we een advies uit of we resterende vragen moeten uitzetten.

Programmeren en financieren

- Zeldzame ziekten
 - Networking Support Scheme
In het European Joint Programme on Rare Diseases (EJP RD) vormen we het secretariaat voor het Europese Networking Support Scheme. De planning is om in 2022 drie rondes te organiseren om bijeenkomsten voor multidisciplinaire, multinationale onderzoeksnetwerken te financieren met budget van de Europese Commissie. Vanwege corona zijn de meeste van de achttien bijeenkomsten uitgesteld die gehonoreerd waren in ronde 1-4 in 2020-2021. We verwachten dat deze in 2022 doorgaan en zullen ze monitoren.
 - Joint Transnational Calls
We streven ernaar in 2022 mee te doen aan een nieuwe Call in de EJP RD om samen met andere nationale onderzoekfinanciers onderzoeksprojecten rond diagnostiek en/of pathomechanismen van zeldzame ziekten te financieren. De meeste van de acht projecten met Nederlands multi-omics onderzoek die zijn gefinancierd binnen het Europese programma E-Rare worden in 2022 afgerond. We zullen aandacht besteden aan de implementatie en impact van de resultaten.
- PSIDER
 - Doorbraak ronde
Binnen PSIDER verwachten we in 2022 zeven doorbraakprojecten te honoreren. Innovatieve ideeën ontwikkelen deze projecten tot een *proof-of-concept*. De projecten zijn risicovol en hebben een *out-of-the-box* karakter. Het gebruik van pluripotente stamcellen is essentieel. We verwachten dat enkele van deze experimentele onderzoeken resulteren in baanbrekende ontdekkingen die kunnen leiden tot nieuwe onderzoekslijnen en oplossingsrichtingen met potentieel grote klinische impact. Jonge onderzoekers krijgen hiermee de kans om nieuwe inzichten en onverwachte doorbraken te bewerkstelligen op het gebied van:
 - o Kennisontwikkeling voor de behandeling van ernstige erfelijke aandoeningen met behulp van pluripotente stamcellen (maximaal vier projecten).
 - o Ontwikkeling van humane embryo-achtige structuren en gameten uit pluripotente stamcellen (minimaal drie projecten).

Impact versterken

- Projecten uit translationele programma's
In 2022 ronden we verschillende projecten af. Hierbij ligt de nadruk van de activiteiten op:
 - Mogelijkheden inventariseren en ondersteunen voor doorgeleiding naar eventuele vervolgstappen in de ontwikkeling.
 - Het maximaal benutten van de gebruikerscommissies die de projecten begeleiden en stimuleren.
 - Bundelen van resultaten van verschillende projecten en uitwisselen van 'lessons learned'.
 - Het zichtbaar maken van de concrete opbrengsten uit deze projecten.
 - Doorvoeren van verbeterstappen zoals geïdentificeerd in de evaluatie van vijftien jaar Translationeel Onderzoek.
- Maatschappelijk Verantwoord Licensen (MVL)
ZonMw heeft als voorwaarde bij subsidieverstrekking opgenomen dat de principes voor MVL van toepassing zijn op projecten. Deze voorwaarde hebben we als eerste opgenomen in subsidieronden van COVID en PSIDER. Dit betekent dat wanneer onderzoeksresultaten uit ZonMw projecten in licentie worden gegeven of overgedragen worden aan derde partijen, de (licentie-)overeenkomst rekening houdt met de door de overheid vastgestelde principes. De NFU heeft hiervoor een toolkit ontwikkeld. De ervaringen met het toepassen van de toolkit evalueert de NFU medio 2022. ZonMw is betrokken via deelname aan de adviesgroep.

Programma's

Programmanaam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/extern
Cluster Translationeel Onderzoek		5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e (VWS)
Programma Translationeel Onderzoek	2008- 2018	5.1.2e	
Translationeel Adult Stamcelonderzoek	2008 – 2022	5.1.2e 5.1.2e	
Programma Translationeel Onderzoek 2	2017- 2024	5.1.2e	
E-Rare 3	2014 – 2020	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e (CZ/VWS)
EJP RD	2019 – 2023	Sonja van Weely 5.1.2e	5.1.2e (CZ/VWS)
ERA PerMed	2017– 2023	5.1.2e	
TRANSCAN-2	2015 – 2021		
ERA – CVD	2015 – 2022		
ERA CoSysMed	2015 – 2020		
Pluripotent Stamcelonderzoek (PSIDER)	2020 – 2028	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e en 5.1.2e (VWS)

Plannen losse programma's

Evaluatie Regelgeving

Het hoofddoel van ons programma voor evaluatie van wet- en regelgeving is om bij te dragen aan de kwaliteit van wetgeving. Hiertoe onderzoeken we op gezette tijden na de inwerkingtreding van de wet de doeltreffendheid en de (neven-) effecten ervan in de praktijk.

Wij streven hierbij naar uniformiteit in de uitvoering van de wetsevaluaties. Naast een aantal uitgangspunten van het programma passen we het gebruikelijke 'toetsingskader' toe, zoals samenhang en consistentie van de wetgeving, rechtszekerheid en rechtsbescherming, doelbereiking en toekomstbestendigheid.

Te behalen resultaten in 2022

Begin 2022 is de evaluatie van de 'Regeling beoordelingscommissie late zwangerschapsafbreking en levensbeëindiging bij pasgeborenen' afgerond. Rond de zomer is de gecombineerde evaluatie van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg en Wet zorg en dwang afgerond. De uitgestelde vierde evaluatie van de euthanasiewet start begin 2022. In de herfst van 2021 heeft de dataverzameling van het sterfgevallenonderzoek plaatsgevonden. De analyse van deze data vindt in 2022 plaats. Indien mogelijk starten we in overleg met VWS met het uitzetten van nieuwe evaluaties.

Impact versterken

Voor de minister en het parlement zijn wetsevaluaties een belangrijk instrument voor toetsing van het gevoerde beleid. De uitkomsten van een wetsevaluatie kunnen voor de wetgever aanleiding zijn de wet te wijzigen of andere (beleids)maatregelen te treffen. In dit laatste geval spelen vaak ook andere partijen een rol, zoals toezichthouders, beroepsverenigingen en patiëntenorganisaties.

Contactpersonen

Sanne van Weezel (VWS)

5.1.2e (ZonMw)

Ethiek en Gezondheid

De doelstelling van ons programma Ethiek en Gezondheid is het vergroten van inzicht in en kennis over concrete, actuele, ethische dilemma's of vragen op het terrein van ethiek en gezondheid. De opgedane kennis en inzichten dienen de gezondheidszorgpraktijk en het gezondheidsbeleid te ondersteunen en verbeteren.

In de projecten die we binnen het programma Ethiek en Gezondheid 3 financieringen hebben we specifiek aandacht voor de vertaling van de projectresultaten naar concrete handvatten voor zorgprofessionals en beleidsmakers. Zo geven ze expliciet aandacht aan de ethische implicaties van hun werkzaamheden; dit draagt bij aan de verbetering van de werkpraktijk en/of beleid.

Te behalen resultaten in 2022

Het programma biedt ruimte aan twee pijlers. Rondes in Pijler 1 worden op aanwijzing van de commissie uitgezet en Pijler 2 betreft door VWS aangereikte onderzoeks- c.q. beleidsvragen op het terrein van ethiek en gezondheid.

In Pijler 1 voeren we van het resterende budget in 2022 in samenspraak met de programmacommissie rondes uit op twee thema's: Digitale monitoring en Jeugd. Het streven is dat we voor beide thema's één aanvraag toekennen die waar mogelijk starten in 2022.

Op de andere drie thema's van Pijler 1 (Deelname en kwetsbaarheid, Persoonlijke, professionele en maatschappelijke verantwoordelijkheid voor de gezondheid en gezondheidszorg en Financiële keuze en solidariteit) hebben we in de eerste ronde van Pijler 1 enkele projecten toegekend. Deze projecten bestrijken diverse velden in de zorg, bijvoorbeeld: betrokkenheid van familie in

dementiezorg, kwetsbare vrouwen en regie over hun eigen zwangerschap, burgerschap van mensen met ernstige en/of meervoudige verstandelijke beperking, de belangen van pleegkinderen die in een niet-religieus gematcht pleeggezin opgroeien, de ethische dilemma's van een gemeente bij gezondheidsverschillen tussen arm en rijk, en 'shared decision making' in oncologiezorg bij mensen met een migratieachtergrond. In 2022 monitoren we de voortgang van deze projecten en naar verwachting dienen zes projecten een eindverslag in.

Wat betreft de projecten en opdrachten binnen Pijler 2 overleggen we regelmatig met VWS over lopende en mogelijk nieuwe projecten. De eindresultaten van het Pijler 2 project: '[Synthetic embryos: an ethical reflection](#)' verwachten we in 2022. Het Pijler 2-project over de zorgvuldige omgang met leeftijdsgrenzen in de Wdcb levert in 2022 een voortgangsrapportage op.

In overleg met het ministerie van VWS verkennen we op dit moment de mogelijkheid van een vervolg op ons programma.

Kernactiviteiten van ZonMw

Regionalisering

Aan het kader van VWS rond regionalisering dragen we als programma Ethiek en Gezondheid in algemene zin bij. In de projecten wordt een eindproduct ontwikkeld waarmee de eindgebruiker in staat wordt gesteld om op een verantwoorde manier om te gaan met het ethische dilemma dat zij ervaren. Dit eindproduct wordt samen met de eindgebruiker ontwikkeld zodat het aansluit bij hun wensen en verwachtingen. Hierdoor vergroten we de implementeerbaarheid van de resultaten en eindproducten (ook op regionaal niveau).

Missiegedreven innovatiebeleid

Ons programma biedt ruimte aan allerlei ethische vragen en dilemma's uit de zorgpraktijk, aansluitend bij de thema's van het missiegedreven innovatiebeleid zoals Leefstijl en leefomgeving, Mensen met chronische ziekten en Kwaliteit van leven voor mensen met dementie.

Kennisplatform

Ons programma stimuleert het verspreiden van de resultaten via de belanghebbenden van de projecten via hun netwerk. Zo komt specifieke kennis van een zorgpraktijk terecht op plekken waar deze zeer relevant is, waaronder de kennisplatforms.

Contactpersonen

5.1.2e

, (VWS Directie Publieke Gezondheid, cluster Ethiek)

5.1.2e

(ZonMw)

Gender en Gezondheid en NWA Economische veerkracht van vrouwen

Als Taakopdracht Gender en Gezondheid stimuleren we duurzame aandacht voor en integratie van sekse en gender in onderzoek en onderzoeksprogrammering in gezondheid en zorg. In het NWA (Nationale Wetenschaps Agenda)-programma 'Economische veerkracht van vrouwen' worden aan de hand van living labs concrete en wetenschappelijk onderbouwde handelingsperspectieven geformuleerd door en voor verschillende stakeholders om duurzame economische veerkracht van vrouwen te vergroten.

Te behalen resultaten in 2022

- In samenwerking met andere subsidieprogramma's zetten we in op kennisontwikkeling op het gebied van sekse en gender in gezondheid (Taakopdracht Gender en Gezondheid).
- In samenwerking met afdeling Strategie en Innovatie zetten we in op het toepassen van sekse en gendercriteria in subsidieprocedures en onderzoek (Taakopdracht Gender en Gezondheid).
- (Door)ontwikkelen van ondersteunend materiaal voor onderzoekers, beoordelaars (commissies en referenten) en programmamedewerkers voor betere integratie van sekse en gender in onderzoek (Taakopdracht Gender en Gezondheid).

- Toekenning derde deelproject gericht op vrouwen zonder uitkering en zonder betaald werk (NWA Economische veerkracht)
- Toekenning gezamenlijk overkoepelend project, waarin synthese, verdieping en opschaling van de resultaten uit de individuele living labs centraal staat (NWA Economische veerkracht).

Signaleren

Regionaliseren

In 2022 starten we als programma 'Economische veerkracht' drie regionale living labs – waarvan we er twee toekenden in 2021; de derde kennen we toe in 2022. In het gezamenlijk overkoepelend traject dat we ook in 2022 toekennen, kijken we ook naar opschaalbaarheid van werkzame (elementen van) aanpakken en interventies ten behoeve van de versterking van de economische veerkracht van vrouwen voor andere regio's. De resultaten uit de individuele regionale living labs hebben daarmee een signaalfunctie richting wat werkt voor wie onder welke randvoorwaarden voor andere regio's in het land.

Aanjaagfunctie

De Taakopdracht Gender en Gezondheid vervult een aanjaagrol richting andere subsidieprogramma's door actief de samenwerking op te zoeken voor gezamenlijke activiteiten rondom kennisontwikkeling op het gebied van sekse en gender in gezondheid en zorg. Dit zal met name gebeuren bij thema's met grote en urgente kennislücken of waar een extra impuls vanuit de Taakopdracht kan zorgen voor een vliegwieleffect. Daarnaast zal het in samenwerking met de afdeling Strategie en Innovatie ook procesmatige hiaten signaleren waarop verbetering van aandacht voor sekse, gender en diversiteit in de procedures zorgt voor beter onderzoek.

Programmeren en financieren

Kaders NWO

Binnen NWO zet de Werkgroep Diversiteit in op het meer inclusief maken van het programmeer- en subsidieproces bij NWO. Onderdeel daarvan is het stimuleren van verbeterde aandacht voor diversiteit in de inhoud van onderzoek. ZonMw is lid van deze werkgroep. Binnen de Taakopdracht Gender en Gezondheid werken we samen met NWO op het gebied van diversiteit in onderzoek, bijvoorbeeld in de ontwikkeling van ondersteunend materiaal voor onderzoekers en/of beoordelaars.

Het NWA-programma 'Economische veerkracht van vrouwen' komt voort uit de thematische programmaliijn van de Nationale Wetenschapsagenda en valt daarmee onder beheer van NWO. Multi- en interdisciplinair onderzoek over de gehele kennisketen is een vereiste in het programma.

Toetsingskader Verantwoord Programmeren

Binnen de Taakopdracht Gender en Gezondheid zetten we de komende periode in op verbeterde aandacht voor sekse en gender – en waar relevant en passend diversiteit in brede zin – in de opzet, uitvoering en rapportage van onderzoek. Hiervoor geven we in samenwerking met afdeling S&I concreet invulling aan de elementen in het Toetsingskader Verantwoord Programmeren en het ZonMw Impact Assessment Framework die betrekking hebben op diversiteit in inhoud van onderzoek.

Impact versterken

Kennisplatforms

De Taakopdracht Gender en Gezondheid richt zich op verdere inbedding bij veldpartijen in zorg en onderzoek. Binnen de mogelijkheden en grenzen van ZonMw als organisatie zetten we in op het duurzaam betrekken van stelselpartijen. De rol van ZonMw bestaat hierbij uit het creëren van ruimte en gerichte aandacht binnen de betreffende organisaties om aan de slag te gaan met de thematiek van sekse en gender in onderzoek en zorg. Expertise en kennis van en via ZonMw is hiervoor beschikbaar.

Deskundigheidsbevordering

Binnen de Taakopdracht Gender en Gezondheid zetten we in 2022 ook in op het verzamelen en verspreiden van methodologische kennis over sekse en gender in gezondheidsonderzoek. Daarnaast ontwikkelen we tools en ondersteunend materiaal voor onderzoekers, beoordelaars en

programmamedewerkers, zodat zij handvatten krijgen voor het goed integreren van sekse en gender in onderzoek. Om onze impact te versterken, streven we tot slot naar verankering en borging van aandacht voor sekse en gender bij (koepels van) veldpartijen, onderzoek- en onderwijsinstellingen.

Mogelijk maken van maatschappelijke doorbraken

Door te werken met living labs creëert het NWA-programma de mogelijkheid om tot nieuwe maatschappelijke en wetenschappelijke doorbraken te komen die door en voor de stakeholders zelf zijn vormgegeven. De vertaling van wetenschappelijke kennis naar de praktijk en vice versa zorgt voor optimale impact in zowel wetenschap als maatschappij op het gebied van economische veerkracht van vrouwen.

Programma's

Programmanaam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/extern
Taakopdracht Gender en Gezondheid	2021-2022	5.1.2e	5.1.2e (VWS)
NWA Economische veerkracht van vrouwen	2019-2023	5.1.2e	5.1.2e (SZW) en 5.1.2e (OCW)

Topspecialistische Zorg en Onderzoek (TZO)

Het doel van ons programma Topspecialistische Zorg en Onderzoek (TZO) is om binnen de kaders van het zorgstelsel te komen tot het continueren, verbeteren en duurzaam bekostigen van topspecialistische zorg gecombineerd met toegepast klinisch wetenschappelijk onderzoek en onderwijs c.q. opleiding.

Te behalen resultaten in 2022

- Afronding van de eerste fase van het evaluatieonderzoek TOPzorg VERzilveren (TOVER). We verwachten de tussenevaluatie eind 2022. Deze rapportage omvat informatie over en een overzicht van verschillende financieringsscenario's met een discussie over de voor- en nadelen hiervan. Dit presenteren we tijdens een bijeenkomst waarin ook de kennisoverdracht naar stakeholders centraal staat.
- Tussenrapportages van de tien projecten gefinancierd binnen ons programma. Omdat we de projecten hebben gehonoreerd binnen twee subsidierondes (2019 en 2021), gaat het om schriftelijke updates (na één en drie jaar) en voortgangsverslagen ('midterm'). De rapportages geven inzicht in de voortgang van projecten, de realisatie van einddoelen, verspreiding en implementatie en publicaties en producten.

Signaleren

Verkenning onderzoeksinfrastructuur algemene ziekenhuizen

Gezamenlijk met de vereniging van Samenwerkende Topklinische opleidingsZiekenhuizen (STZ) vinden gesprekken plaats over het ondersteunen van onderzoek en wetenschapsinfrastructuur van algemene ziekenhuizen en categorale instellingen. Hiertoe vinden verkennende gesprekken plaats en organiseren we in 2022 naar verwachting een voorbereidende bijeenkomst met experts en bestuurders van de STZ-ziekenhuizen.

Programmeren en financieren

Evaluatieonderzoek TOVER

Het evaluatieonderzoek TOPzorg VERzilveren (TOVER) rond in 2022 de eerste fase van het project af. In fase 1 ligt de nadruk op het formuleren van voorwaarden voor mogelijke organisatiestrategieën en financieringsstructuren voor topspecialistische functies en het definiëren van mogelijke rollen voor de overheid. Eind 2022 leveren we een tussenevaluatie aan. Het centrale doel van het TOVER-project is om te komen tot een duurzaam model voor de structurele financiering en organisatie van

topspecialistische zorg met maatschappelijke meerwaarde in topklinische ziekenhuizen. Een kwaliteitscommissie samengesteld met leden van de programmacommissie monitort het project en komt na indiening van de tussenevaluatie bijeen met de projectgroep.

Impact versterken

Kennisplatforms

We houden contact met relevante stakeholders die belang hebben bij de programmaresultaten, zoals de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU), de Federatie van Medisch Specialisten (FMS) en de STZ. Daarnaast hebben diverse beroeps- en brancheorganisaties baat bij de uitkomsten van het programma. Op deze manier zorgen wij er onder andere voor dat de resultaten bij de juiste partijen terechtkomen. Concentratie van topzorg en onderzoek in een beperkt aantal centra is ook een aspect van Juiste Zorg op Juiste Plek.

Duurzame topklinische infrastructuur

Het programma richt zich op versterking van de onderzoeksinfrastructuur van niet-academische ziekenhuizen. Binnen het programma verbinden we onderzoek direct met zorg, onderwijs en opleiding. Het faciliteren van topklinisch onderzoek buiten de academische setting kan een grote bijdrage leveren aan passende zorg. Topklinische ziekenhuizen verrichten toegepast klinisch onderzoek, zoals klinisch evaluatieonderzoek, waarbij de combinatie van wetenschappelijke expertise, ruime patiëntenaantallen en een te bereiken directe relevantie voor de patiënt een krachtige combinatie vormen. Op deze manier kunnen op termijn efficiëntie en kwaliteit van zorg en onderzoek verbeterd worden en zo kan de onderzoeksinfrastructuur steeds meer zelfstandig worden voortgezet en uitgebouwd.

Programma

Programma naam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/extern
Topspecialistische Zorg en Onderzoek (TZO)	2019 - 2023	5.1.2e	

Zingeving en geestelijke verzorging

Ons programma biedt inzicht in hoe aandacht voor zingeving in de thuissituatie ingebed kan worden, waarbij rekening wordt gehouden met mogelijkheden van professionals en behoeften van de zorgvrager. Bovendien wordt duidelijk hoe deze aandacht ervaren wordt door de mensen die geestelijke verzorging krijgen en de betrokken zorgprofessionals en vrijwilligers en mantelzorgers.

Te behalen resultaten in 2022

- **Kennisuitwisseling** tussen actieonderzoekers en Onderzoek rond zingeving binnen het Palliantie-programma (PLOEG). We organiseren vier projectleidersbijeenkomsten met acht actieonderzoekers en twee bijeenkomsten samen met drie PLOEG-onderzoeksprojecten van het programma Palliantie. Meer dan zorg.
- **Masterclasses**
Met Agora organiseren we drie masterclasses: Zingeving en Geestelijke verzorging over existentiële diversiteit en levensbeschouwing; zingeving voor ouders met ernstig zieke kinderen; en zingeving in het sociaal domein.
- **Kenniswerkplaats Zingeving en Geestelijke verzorging**
Binnen de Kenniswerkplaats Zingeving en Geestelijke verzorging werken we aan het uitwisselen van onderzoek, kennis en ervaring uit de praktijk, het doorontwikkelen van kennis, het verbeteren van de samenhang van onderzoeksprojecten en het vertalen en overdragen van deze kennis naar onderwijs en praktijk.
- Een **nieuwe subsidieoproep** gaat open over de lacunes die we voor 2022 vaststellen op basis van de tussenevaluatie.

Signaleren

Kenniswerkplaats Zingeving en Geestelijke verzorging

In de kennisinfrastructuur, waar belangrijke stakeholders een geformaliseerde samenwerking aangaan gericht op kennisontwikkeling, kennisverspreiding en implementatie, signaleren we relevante kennislacunes.

Programmeren en financieren

De projectgroep van de Kenniswerkplaats Zingeving en Geestelijke verzorging is multidisciplinair samengesteld om multidisciplinaire samenwerking binnen het werkveld 'Zingeving en Geestelijke verzorging' te bevorderen.

Impact versterken

Kenniswerkplaats Zingeving en Geestelijke verzorging

- De kennisinfrastructuur, waar belangrijke stakeholders een geformaliseerd samenwerkingsverband aangaan gericht op kennisontwikkeling, kennisverspreiding en implementatie, leidt tot de verdere professionalisering van de beroepsgroep geestelijk verzorgers en duurzame ondersteuning van andere professionals en vrijwilligers.
- De leergemeenschap bestaat uit tien leernetwerken. Elk leernetwerk werkt aan één inhoudelijk thema samen met vertegenwoordigers van onderzoek, praktijk en onderwijs. De leergemeenschap resulteert in vier bijeenkomsten van de leergemeenschap breed (alle voorzitters/coördinatoren van de leernetwerken en de coördinator/voorzitter leergemeenschap), acht bijeenkomsten per leernetwerk en een conferentie waarin we de uitkomsten van de leergemeenschap presenteren aan de programmacommissie, de onderzoekers en het praktijkveld. We delen breed concrete resultaten en ontsluiten deze bij voorkeur op een openbare website en doen aanbevelingen voor het vervolg na de projectperiode.
- Het effectonderzoek, waarin de beroepsactiviteiten van de geestelijk verzorger gezamenlijk worden vastgesteld en onderzocht op de effecten op het welzijn van de cliënt, draagt bij aan meer inzicht in de praktijk van de geestelijke verzorging thuis en de opbrengsten daarvan voor de cliënten en de samenleving.

Programma

Programmanaam	Looptijd	Contactpersoon ZonMw	Contactpersoon VWS/extern
Zingeving en Geestelijke verzorging	2019-2023	5.1.2e	5.1.2e